

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Cafés en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR. . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
 ONLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519, POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
 HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

Fa. Wed. A. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken-BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen. Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komen, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rookers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerden. Door Uwe benoemde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden. Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventueele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

INHOUD: „In 't Paleys der Conincksvrouwe“ . . . — Het Zandberger Werk. — Twee Boeatan-avonden. Ingezonden. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Meded. — Mutaties van 24 tot 31 Oct. 1923.

Voor hen die NA 1 OCTOBER e.k. als lid dezer Vereeniging toetraden, geldt de contributie van het loopende jaar ook voor het volgende (1924).

Voor de Tropen
 is het beroemde merk
„His Master's Voice“
 GRAMOPHONES en PLATEN onmisbaar! De grootste Componisten: PUCCINI, LEONCAVALLO, MASCHINI, REIJER, SAINT-SAËNS, EDWARD ELGAR, MASSENET, enz. raden U in hunne attesten aan, uitsluitend DIT merk aan te schaffen als het hoogst begaafde kunstwerk der volmaaktheid.
 De grootste Artisten op vocaal en instrumentaal gebied verleen hunne medewerking.
 ALLEENVERKOOP te 's-Gravenhage bij
WILLEM SPRENGER
 Agent der Gramophone Comp. Ltd.
 PASSAGE 46 TEL. H. 3778

BESCHIKBAAR.

BEZUIDENHOUT-GARAGE
 Telefoon B. 344
 Luxe Auto Verhuur-Inrichting
 Nette Bediening - Taxi Prijzen
Bezuidenhout 42

BESCHIKBAAR.

INDISCHE UITRUSTINGEN
 VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHÉ
 A. DE VRIES & ZONEN
 AMSTERDAM
 ROTTERDAM
 DEN HAAG
 UTRECHT
 BAARN

A.H.I.T.

Het ALGEMEEN HAAGSCH INSTITUUT VOOR TANDHEELKUNDE (A.H.I.T.) te 's-Gravenhage, Piet Heinstraat 2a, Telefoon M. 4580, is onweerlegbaar de meest moderne en beste inrichting in Europa voor de behandeling van mond- en tandziekten. De behandeling geschiedt uitsluitend door bekwame tandartsen-specialisten, onder leiding van tandarts Alex Mertens. Lage Tarieven. De gedrukte tarieven zijn kosteloos aan het Instituut verkrijgbaar, hetwelk geopend is alle werkdagen van des morgens 8.30 uur tot des avonds 10 uur, behalve van 6-7 uur. Zondagsmorgens van 10-12 uur.

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst”
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

Waar dineert en luncht gij goed en goedkoop?
RESTAURANT BAZARSTRAAT
Bazarstraat 5-7 Den Haag
bij het Vredespaleis en de Scheveningsche Boschjes
is het eenige adres in Den Haag, waar U kunt Lunchen vanaf f 0.75 en Dineeren vanaf f 1.-.
Restaurant à la Carte den geheelen dag. Gebruik van Iranken niet verplichtend. Geen fooien.
Aanbevelend, O. F. DE VRIES.

Noordeinde 13
speciaal adres voor koopjes
in Bont-, Wintermantels, Demi's en Winterjassen, Overhemden, Dassen, Jaeger- en Macco-Ondergoederen, Regenmantels en Jassen in Gummi en Gabardine van f 25.- voor f 8.75, van f 35.- nu f 17.50, van f 50.- nu f 21.50 met zijde gevoerd enz., enz.
's avonds tot 9 uur geopend.

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES”
Telefoon M. 2739 Postrekening 69868
Weimarstraat 63, Den Haag.
in de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.
Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen- van hygiëne en comfort voor de bezoekers.
Zwembaden - Kuipbaden - Douchebaden
Zwemabbonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.
Op verlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

N.V.
Vereenigde Bakkerijen
DE HAAGSCHE BROODFABRIEK EN DE OUDE VETTE HEN
Bilderdijkstraat 139 Tel. Marnix 3820
Brood - Beschuit Banket
Geregelde bezorging in alle wijken van DEN HAAG, SCHEVENINGEN, RIJSWIJK en WASSENAAR.

TOEPOEL's Modelschool
Joh. Camphuysstr. 165-67 (Bezuidenhout) DEN HAAG
BOKSEN, JUJITSU, ONTVETTING VERSTERKING, TRAINING voor elke sport
Dames en Heeren. LAGE PRIJZEN
Warme en koude Kuip- en Stortbaden. Alle lessen geeft P. M. C. TOEPOEL, Oud-Amateur-Kampioen van Nederl., Gediplomeerd Leraar N. B. B.

„In 't Paleys der Conincksvrouwe”....
(Slot.)
Op excursie dus, door het nieuwe gebouw van het Koninklijk Koloniaal Instituut.....
Men zal het ons echter niet euveld duiden, wanneer hier niet alle bijzonderheden van het trotsche gebouw worden vermeld; men zal kunnen begrijpen, dat binnen het bestek van een Weekblad-artikel een weergave van al de finesses van bouw en inrichting van dit paleis onmogelijk is. We schreven het reeds — en de plaat, bij ons vorig nummer gevoegd, heeft de lezers ervan kunnen overtuigen — het geheele gebouw ademt een echt-Hollandschen geest; het staat er, grooter en grootscher nog dan het bekende *Imperial Instituut* in Londen en de onderdeelen van den inwendigen bouw zoowel als van de uitwendige afwerking geven den indruk van een *trait d'union* tusschen Nederland en zijne Koloniën, dat in dit gebouw tot uiting komt.

Dat er niet minder dan 7000 heipalen noodig zijn geweest om het gebouw te dragen; dat voor den bouw 1.800.000 kilogram cement gebruikt werd; dat voor den onderbouw 2 miljoen en voor den bovenbouw 5 miljoen steenen noodig waren; dat er 1000 M³. natuursteen uit Frankrijk is aangevoerd en verbruikt, dit zijn bijzonderheden, die reeds den buitenstaander een idee kunnen geven van den grootschen opzet en die zelfs getuigen van een zekere „luxe”, welke echter nimmer overdreven kan genoemd worden.

In de allereerste plaats dient het gebouw als zetel der Vereeniging Het Koninklijk Koloniaal Instituut — en dan het woordje „zetel”, in den meest uitgebreiden zin des woords genomen.

In vier hoofdgroepen is het gebouw te verdeelen:
1°. het *Secretariaat*, waartoe behooren een zeer uitgebreide fotografische afdeling en een groote boekery;
2°. de afdeling *Handelsmuseum*, waartoe behoort de uitgebreide Inlichtingendienst en afd. Publiciteit, dagelijkse adviezen, enz.;

3°. de afdeling *Volkenkunde*, tot welke behooren een Atjeh-Instituut; een Oostkust van Sumatra-Instituut, een Minangkabau-Instituut; een Zuid-Sumatra-Instituut; een Bali-Instituut en een Molukken-Instituut;

4°. de afdeling *Tropenhygiëne*, welke afdeling tot nu toe gehuisvest was in het gebouw van de gezondheidsleer van de Amsterdamsche Universiteit, aan de Mauritskade.

Voorts beheert de Vereeniging een „Van Eedenfonds”, een „Greshoff-Rumphiusfonds” en een „Fonds tot bevordering van wetenschappelijk onderzoek op het gebied der Tropische Geneeskunde”... — en hiermede is nog lang niet alles vermeld wat tot het werkterrein der Vereeniging behoort.

Dit alles zal straks worden ondergebracht in het nieuwe gebouw der Vereeniging aan de Mauritskade te Amsterdam. Voor elke afdeling, voor elken tak van dienst, voor elk onderdeel is plaats ingeruimd. Studiezalen en collegevertrekken worden in het paleis ondergebracht, een foto-afdeling met de op zoo talrijke lezingen reeds benutte „lantaarnplaatjes” neemt een der voornaamste plaatsen in... en het trof ons hoe bij de inrichting van het gebouw vooral de *praktijk* aan het woord is geweest; hoe alles wat tot een bepaalde afdeling behoort, zooveel mogelijk naast elkaar werd gebouwd; hoe er rekening gehouden is met de mogelijkheid, of liever: met de *zekerheid*, dat verschillende afdelingen in de toekomst uitbreiding zullen ondergaan. Eenerzijds zegt men: méér ruimte, méér „comfort”, béter accomodatie was niet noodig..... anderzijds: met *minder* kon de Vereeniging niet toe!

Wij zouden nu kunnen gaan vertellen, hoe *deze* afdeling in *dit* gedeelte van het nieuwe gebouw een plaats heeft verkregen en hoe *dat* deel van het

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
Salon de Rafraîchissements
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

arbeidsveld *daar* was geplaatst. We zouden kunnen beginnen met onze lezers rond te leiden door het gebouw en aan te wijzen de hall aan den ingang, den hoofdingang, aan de zijde der Mauritskade, die aan de eene zijde toegang verleent tot de boekery en aan de andere zijde tot de afdeling studie en onderwijs; we zouden de handelsafdeling met haar specialen ingang willen bezoeken, de foto-afdeling, het Handelsmuseum, de afdeling Volkenkunde; we zouden van onder tot boven het groote complex van zalen en vertrekken kunnen beschrijven..... en kunnen waardeeren, en prijzen.....

Maar we vreezen dan te uitvoerig te worden..... een gebouw als dit laat zich in elk opzicht zooveel beter bezichtigen dan beschrijven. Wij zouden nu reeds kunnen eindigen met nogmaals te verzekeren, dat de Koninklijke Vereeniging hier een gebouw heeft geplaatst dat, groot en grootsch, rijk van opzet en uitvoering, in de eerste plaats een praktisch gebouw is. Een gebouw, dat, naar wij hopen, tot in lengte van jaren zal getuigen van hetgeen Nederland aan zijn Koloniën en Nederlandsch-Indië aan het Moederland te danken heeft.....

Want: het belang is wederkeerig, weet Ge?
Laten zij, die zich niet ontzien ieder die een bestaan in Indië heeft gevonden, te rangschikken onder de „uitbuiters van Indië”, een bezoek brengen aan het Museum van de Vereeniging het Koninklijk Koloniaal Instituut! Misschien — ja misschien! — zal het oordeel over het „uitbuitingssysteem” van het Nederlandsche Koloniale Kapitalisme ietwat milder luiden! Misschien zal men tot de overtuiging komen dat wij, Nederlanders, in Indië toch ook wel *iets* — al is het in hun oog niet veel — hebben tot stand gebracht.

En anderzijds: laten zij, die er hun geld verdienen hebben en onze rijke Koloniën thans beschouwen als *quantité négligeable* (want die zijn er ook!) evenzeer een bezoek brengen aan het Museum in Amsterdam, waar zij de overtuiging zullen krijgen dat Nederland zonder zijn Koloniën nog minder zou zijn als „het stofke aan de weegschaal”.

Inderdaad: het belang is wederkeerig.
Laten wij het durven erkennen, dat Nederland aan zijn Koloniën veel te danken heeft..... en dat Nederlandsch-Indië aan Nederland veel te danken heeft!.....

Die waarheid was zoowel voor het bestuur der Vereeniging als voor de architecten van het gebouw aanleiding om elke gedachte aan „glorie” en „triumf” van Nederland over Nederlandsch-Indië in den bouw van het Instituut achterwege te laten. Elke uiting van „overheersching” is vermeden. De symboliek, doorgevoerd tot in de onderdeelen van het gebouw, spreekt van een Nederland-en-Indië en van een Indië-en-Nederland één!

Mogen we enkele voorbeelden noemen?
Eenerzijds het beeld van Jan Pieterszoon Coen als sluitsteen; verder: wapens van de Oost-Indische en de West-Indische Compagnie naast de wapens van Nederlandsche en Indische steden. Kopstukken uit de Nederlandsche Koloniale geschiedenis als Johan de Witt, Van Oldenbarnevelt, Constantijn Huygens, Hugo de Groot vinden plaatsing in de gevelrij van het gebouw met ernaast afbeeldingen van de Indische hoofdrassen: Maleiers, Batakkers en Papoea's. In diezelfde gevelrij vindt men in het keurig uitgevoerd beeldhouwwerk terug de vier groote godsdiensten in Nederlandsch-Indië: het Animisme, het Boeddhisme, het Mohamedanisme en het Christendom; men vindt er uitgebeeld de vier voornaamste producten uit Nederlandsch-Indië: de rijst, de tabak, de suiker en de rubber; men vindt er de emblemen van handel en wetenschap, van kracht en volharding, van vlijt en naarstigheid, van toewijding en liefde. Aan den ingang van het hoofd-

HET VAN OUDS BEKENDSTAANDE
MUZIEKHUIS „TENZER”
PAUL KRUGERLAAN 114
Gramophoons in alle prijzen vanaf f 15.—
Gramfoonplaten vanaf f 1.50
Reparatie-inrichting voor alle soorten muziekinstrumenten
VERZENDING NAAR OOST EN WEST

Brandstoffenhandel H. HAVINGA
Oud-Gezagvoerder Kon. Paketvaart-Mij in Ned. Oost-Indië
Lid van de Vereeniging „Oost en West”
Leverancier van het Koninklijk Instituut
v. d. Taal-, Land- en Volkenkunde v. N.-I.
Kantoor: MOOIKADE 13a - DEN HAAG - TEL. N. 624

Het beste adres voor Indische Families

voor in- en Verkoop van hun Meubelen is en blijft het van ouds als solied en reël bekend staande adres
J. HORNMAN & ZOON
 TAXATEURS
 Gr. Hertoginnel. 252, Den Haag, Tel. M. 391
 ..... naast het kantoor van de Beton-Maatschappij .....

gebouw het beeld van den grooten Rumphius als sluitsteen, terwijl op de twee steenen palen, ter weerszijde van den ingang, wereldglobe en hemelglobe een plaats vonden, en weer elders zijn gegrift bekende motto's op Indië betrekking hebbende, als: „Het daghet in het Oosten” en: „Wie wat worden wil.....”

Het is alsof iedere lijn van het gebouw U iets te zeggen heeft; het is alsof ieder stuk beeldhouwwerk luider spreekt; alsof iedere boog in het kunstwerk duidelijker de grootheid van onze Koloniën verkondigt. En lijnen en bogen, emblemen en motto's, proto-types en wat dies meer zij, vormen tezamen het groote bouwwerk, dat op zichzelf weer de representant is van Nederlandsch-Indië in Holland.

Is aan de buitenzijde van het gebouw de symboliek aan 't woord, daarbinnen spreekt allereerste — we schreven het reeds — de praktijk. Daar zijn de aula's en de studielokalen, daar is de boekerij en het herbarium, daar is de foto-afdeeling, daar zijn de musea op de meest oordeelkundige en praktische wijze naast en boven elkaar gerangschikt. Brandvrije vertrekken dienen als bergplaatsen voor de meest kostbare bezittingen der Vereeniging en in het sous-terrain vindt men, verbonden door een

Waar rijst op het dak ligt, daar komen duizend kraaien. *Oostersche beeltdpraak*

doelhof van gangen, de werkkamers, de machinekamers, die zorgen voor eigen licht en eigen watervoorziening en voor de verwarming van het gebouw. Ontelbare buizen vinden hier hun oorsprong of hun einde. Tot op deze diepte dalen de liften in het gebouw, die vanuit bergplaatsen en pakkamers het voor musea en studielokalen noodige materiaal tot de hoogste hoogte van het gebouw kunnen opvoeren. Daar eindigen ook de trappenhuizen, die, hoogerop, gewagen van marmere treden en gemeed-ijzeren leuningen.

Daar eindigde, tenslotte, ook onze rondgang door het gebouw.....

We hebben er maar iets van verteld. We hebben misschien veel vergeten of, ter wille van de ruimte, veel moeten overslaan.

Maar wij vertrouwen, dat het weinige van het groote en vele door ons in deze artikelen neergelegd, voldoende zal zijn de overtuiging te schenken dat ook in Nederland ten opzichte van Indië „iets groots” kan worden verricht. Het mooie, rijke gebouw van de Vereeniging Het Koninklijk Koloniaal Instituut staat daar als een zwijsend — en toch ook zoo sterk sprekend — getuige van de liefde die er in het Moederland nog immer leeft voor de eveneens mooie, rijke Koloniën van dit land.

De waardeering voor onze Koloniën tot uiting te brengen en het wederzijdsche belang van Indië bij Holland en van Holland bij Indië aan te toonen — ziedaar een tweetal van de voornaamste program-punten der Vereeniging Het Koloniaal Instituut. Het groote doel, door mannen als Cremer en Hubrecht zich voor oogen gesteld, is slechts voor een klein deel verwezenlijkt in de totstandkoming van dit gebouw. De bouw van dit Instituut is voor deze mannen de eerste stap geweest op den weg die voert naar een blijvende en steeds grooter wordende belangstelling in Nederland voor de Nederlandse Koloniën.

Cremer werd reeds door den onverbiddelijken dood opgeëischt. De hoogbejaarde Dr. Hubrecht heeft dit stuk werk, dat ook een stuk van zijn leven was, nog zien tot stand komen. We moesten, helaas, dezer dagen vernemen, dat ook de gezondheids-toestand van dezen pionier den laatsten tijd veel te wenschen overlaat.

Zal het jongere geslacht zijn plaats tegenover of naast die waardeering voor Indië weten te bepalen? Zal het op den ingeslagen weg voortgaan en zijn

ERNEST CASSUTTO TANDARTS

(Lid van de Vereeniging „Oost en West”)
Prins Mauritsplein 3
 (Plantsoengedeelte)
 (VROEGER Fred. Hendriklaan) Telefoon SCH. 61
 LAGE VASTE tarieven

steun geven aan de verspreiding en de vermeerdering der kennis omtrent Nederlandsch-Indië in het Moederland?

De Vereeniging Het Koloniaal Instituut is een „Koninklijke” Vereeniging geworden. Maar dit „praedicaat” mag niet in dien zin worden opgevat, als zou zij in de toekomst den steun van het particuliere kunnen ontberen? De Vereeniging is „Conincksvrouwe” geworden — en die eer heeft zij verdiend! Ten volle verdiend!

Maar, weet Ge, de schatten en de rijkdommen van een Koningsvrouw mist zij! Steun, van alle zijden, heeft zij noodig, vooral ook na de oprichting van dit Instituut, de exploitatie en verzorging daarvan veel moeite en geld zal kosten.

In dit verband moeten wij een verzuim herstellen. We hebben getracht een beschrijving te geven van het nieuwe Koloniaal Instituut aan de Mauritskade te Amsterdam — en we hebben er een foto aan toegevoegd. Maar wat uit onze beschrijving niet is gebleken en wat evenmin uit de afbeelding van het paleis blijkt..... dat is dit: het gebouw kon nog niet in alle onderdeelen worden afgewerkt. Er zijn vertrekken, waarvan de voltooiing moet wachten..... tot er geld is!

Eén gedeelte van het gebouw werd reeds in gebruik genomen en een nog grooter deel zal het volgend jaar gereed zijn. Maar de afwerking van enkele gedeelten ondervindt vertraging, totdat de financiën der Vereeniging het afwerken dier vertrekken gedoogen....

Heeft de Indische samenleving in Nederland tot in al hare geleden gedaan wat te dezen opzichte haar te doen stond? Heeft, buiten die samenleving, geheel Nederland zijn plicht gedaan tegenover deze representante van onze Oost-Indische Koloniën?

We gelooven het niet! Want dan toch zou er thans in het Instituut der Vereeniging aan de Mauritskade van geen vertraging gesproken worden. Bijna zouden we schrijven, dat die onvoltooidede gedeelten van het gebouw een aanklacht vormen tegen het Nederlandsche volk, dat toch in zijn geheel belang heeft bij de Koloniën.....

Het Bestuur van de Vereeniging Het Koninklijk Koloniaal Instituut heeft vertrouwen in de toekomst.... ligt het niet op onze weg te zorgen dat dit vertrouwen niet — en nimmer! — beschaamd zal worden? De oud-wethouder van Amsterdam, Ir. Th. F. A. Delprat, aldaar, is de Algemeen Secretaris der Vereeniging. We weten het: chéques van vijfmaal honderdduizend gulden, waarvan we in ons vorig artikel reeds gewaagden, zijn hem even welkom als een eenvoudige opgave voor het lidmaatschap der Vereeniging, waarmede jaarlijks enkele guldens gemoeid zijn. En wat ligt er tus-schen die beide uiterste niet een breede marge voor het verleen van steun in elken vorm....

Aan het einde van ons bezoek gekomen hebben wij destijds de heeren Van Nieukerken dank gezegd voor de verstrekte gegevens en we hebben dezen bekwamen architecten, zij het ook op leekenmanier, waardeering betuigd voor hun arbeid.

„Brenge een deel van die waardeering over aan onze rechterhand, aan den heer Smith, zonder wiens werkkraft het gebouw niet geworden was, wat het thans is”..... aldus de architect.

We hebben toen dien adjunct in onze gedachten en woorden aan het hoofd gesteld van al degenen die, in minder of meerdere mate tot den bouw van het Koloniaal Instituut hebben bijgedragen — en ook van deze plaats zij hun de verzekering gegeven: „Mannen! Gij hebt elk op uwe wijze, medegewerkt aan het groote ideaal: Nederland en Nederlandsch-Indië één!”

En dit ideaal vindt men in beginsel verwezenlijkt in: „t Paleys der Conincksvrouwe”, aan de Mauritskade te Amsterdam.

J. LANGHOUT.

BESCHIKBAAR.

SPECIALAAL ADRES
 VOOR DAMES
 EN KINDER
 KONFEKTIE

v. s.

GERZON

LOUIS ZELDENRUST

GEDIPLOMEERD DAMESKAPPER
 Premier Prix Academie Nationale, Paris
PLEIN 16 — TEL. H. 5460 — DEN HAAG
 HAARWERKEN (Speciale bewerking voor de Tropen)
 HENNÉ APPLICATIES (Onschadelijk haarkleuren)
 Ondulation Permanente (best. tegen atmosoh. invl.)
 FRANSCHÉ MODELHOEDEN en PARFUMERIEËN

P. VAN DEN BRUL

Veenestraat 15 Den Haag

Amsterdam, Hoorn, Leeuwarden, Groningen, Hilversum

Heeren-, Jongens- en Kinderkleding
 Speciale afdeling voor
 Kleeding naar Maat

M. DIJKERMAN

Fred. Hendriklaan 198 - Den Haag - Tel. S. 1384

Schoenen naar Maat

in de beste uitvoering, zeer GEMAKKELIJKE en ELEGANTE MODELLEN

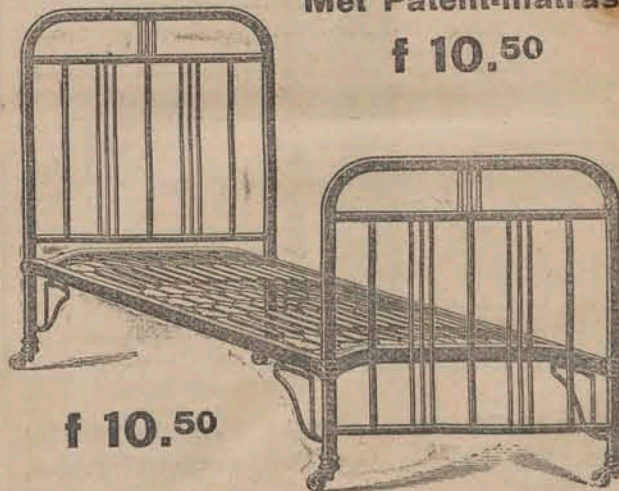
Verzending naar Oost- en West-Indië

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
 Torensstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Met Patent-matras

f 10.50

f 10.50

Goedkoopst adres voor het meubeleeren en stoffeeren van woningen

Lunchroom

DE OUDE VETTE HEN

DEN HAAG bij het Stadhuis

WIE ZENDT U
de beste en billijkste diners aan huis?
Maison A. L. M. STEENBEEK
KOK
Ohmstraat 7 - DEN HAAG - Tel. M. 3147
Vleesch, Groente, Aardappelen en Soep of Toespijs, 90 ct. p. p.

STENDERT BRUIN
VALERIUSSTRAAT 70-72 LUBECKSTR. 31
DEN HAAG

Manufacturen Lingerieën Bonneterie Tricot Onderkleeding waaronder Janssen & Tilanus Vriezenveen	Dames- Confectie met speciale Maatafdeeling
---	--

FILIAAL: Neptunusstraat 76-78, SCHEVENINGEN

BESCHIKBAAR.

ROVER	LEVERANCIER OOST EN WEST	OSMOND
-------	-----------------------------	--------

RIJWIELEN
BIJ
J. H. C. MERCKEL
PARKSTRAAT 67 - TEL. H. 3127
BEEKLAAN 355 - TEL. M. 461
DEN HAAG

ALL STEEL	VERZENDT NAAR OOST EN WEST	BATAVIER
-----------	-------------------------------	----------

FRANÇOIS BLOM'S
MODERNE KOOKKUNST

Het uitgebreidste Kookboek
Geb. in linnen Stempelband
f 5.50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de
Uitgeefster, Nobelstraat 20, Den Haag.

F^A N. LOEB, Noordeinde 107-109
TEL. H. 3149 DEN HAAG OPPERDIEP 1882

Levert op **afbetaling:**
KLEEDING voor Heeren, Dames en Kinderen
MEUBELEN, BEDDEN, TAPIJTEN, Gordijnen
Complete Woning-Inrichtingen
Gramophoons - Rijwielen - Kacheln - Lampen - enz. enz.

Het Zandberger Werk.
Een moeilijk probleem voor vele Ouders in Ned.-Indië
opgelost.

Door J. H. NIEUWENHUIJS (Res. van Semarang m. v.)

(Vervolg.)

11. De volgende categoriën van kinderen kunnen zodoende onder de hoede van „Zandbergen” worden opgevoed, waarbij eens vooral dient opgemerkt, dat leeftijd en godsdienst nooit voor opnemings een bezwaar is, omdat de gezinsverpleging „Zandbergen” in staat stelt de kinderen te plaatsen in een omgeving van dezelfde kerkelijke gezindte, als waaruit zij afkomstig zijn.

Ook is binnen zekere grenzen hun gezondheid geen bezwaar. Laat die te wenschen over, dan heeft „Zandbergen” gelijk gezegd, een eigen herstellings-oord, waar de kinderen kunnen worden opgenomen.

Ten eerste *weezen*, dus minderjarigen, wier beide ouders overleden zijn. Hebben zij eenig vermogen, dan wordt de rente daarvan of, indien deze niet toereikend is, het kapitaal-zelf voor hun opvoeding besteed. Ook de familie kan bijdragen of, indien deze dit niet wenscht te doen en de kinderen onvermogend zijn, de gemeente, waaruit zij afkomstig zijn.

12. Ten tweede kinderen, wier ouders beiden of een van beiden nog in leven zijn maar van wie het is te voorzien, dat zij duurzaam, althans over zeer geruimen tijd niet instaat zijn zelf hun kinderen groot te brengen. Onder deze categorie vallen b.v. kinderen, wier ouders in het buitenland woonachtig zijn, zoodat zij verplicht zijn hun kinderen in Nederland ter opvoeding achter te laten of daarheen te zenden; ook weduwnaars en weduwen, gescheiden mannen of vrouwen, allen die krachtens hun betrekking niet in staat zijn alleen zich met de opvoeding te bemoeien.

Zulke ouders komen voor hulp van Zandbergen in aanmerking; zij kunnen alleen voor hun kinderen werken om zodoende zelf de uitgaven voor verzorging en opleiding te bestrijden.

In beginsel is dan ook bepaald dat die ouders — of verzorgers — alle onkosten, die voor de kinderen worden gemaakt, zelf moeten betalen.

13. Ten derde kinderen, die — de Nederlandsche nationaliteit bezittende — in het buitenland wees zijn geworden of wel daar door de ouders verlaten zijn en diensgevolge uit het buitenland worden uitgeleid.

Daar zij hun domicilie niet in een der gemeenten van het Rijk hadden, worden zij door het Departement van Binnenlandsche Zaken als *Staatsweezen* opgevoed en in den regel aan onze instelling toevertrouwd. Hun verplegingskosten worden door het Rijk aan de Maatschappij vergoed bij wege van subsidie.

14. Ten vierde kinderen, wier ouders zijn *ontzet* uit of *ontheven* van de ouderlijke macht. Het spreekt vanzelf, dat ook dezen geholpen moeten worden, doch, omdat er zoovele vereenigingen zijn, die deze zoogenaamde „voogdij-kinderen” opnemen en omdat de door het Departement van Justitie gemaakte bepalingen ter verkrijging van de bij de Wet bepaalde subsidie zoo weinig aanmoedigend zijn om in deze richting veel te doen, heeft „Zandbergen” sedert 1912 geen voogdij-kinderen meer opgenomen, dan in bijzondere gevallen, die niet op de gebruikelijke wijze (door middel van voogdij-raden) zijn aangevraagd.

15. De vier bovengenoemde categoriën vormen de verplegden in *duurzame verzorging*, d.w.z. zij blijven onder de hoede der instelling tot hun 21ste jaar.

16. Naast deze duurzame verpleging kent Zandbergen ook nog „tijdelijke” verpleging, n.l. van kinderen, van wier ouders het te voorzien is, dat zij slechts tijdelijk, voor beperkten duur, niet in staat zijn, zelf hun kinderen groot te brengen.

BESCHIKBAAR.

GEZUSTERS PLATTEEL
Gediplomeerde Coupeuses
Atelier voor het maken van Avond-
en Wandel-Costumes
OBRECHTSTRAAT 550 :: 'S-GRAVENHAGE

Ook hier komt het er op aan, sociaal te werk te gaan en geen afwenteling van plichten, die toch eigenlijk op ouders rusten, in de hand te werken. Daarom is de Directie van Zandbergen aan de hand der van 1916 af opgedane ervaring er toe gekomen, verschillende voorwaarden aan de opnemings van zoodanige kinderen te verbinden, waarvan de voornaamste zijn:

a. de opnemings geschiedt tijdelijk voor een zekeren termijn;

b. de ouders moeten zelf zooveel mogelijk in de verpleegkosten bijdragen, die vóór uit betaald moeten worden;

c. de ouders moeten waarborgen geven, dat bij hun eventueel vertrek zonder achterlating van adres, een gemeente, lichaam of solide persoon de verdere verantwoording voor de verzorging der kinderen op zich neemt.

(Wordt vervolgd.)

Twée Boeatan-Avonden.

Liever dan zelf een verslag te geven van Boeatan's Javaanschen Kunstavond, op 22 dezer in de *Witte Brug*, halen wij hier het oordeel aan van de *Haagsche Courant*, die schrijft:

„Indische kunst is mystiek, zooals ook het land mystiek is. Moeilijk te begrijpen als geheimzinnige geluiden in een stillen tropischen nacht. Het zijn de gamelan-toonen, welke diep ontroeren, het avondgeluid van Krontjong of de melankolieke zang, welke treffen, doch uiterst moeilijk begrepen worden. Zoo is het ook met de literatuur gesteld. Want wordt niet juist in de literatuur de ziel van het volk gelegd, vertellen ons de Javaansche geschriften niet van die atoude legenden, toen het volk nog zichzelf was?

Want ook het volk van Java is door evolutie in de laatste tien jaren veel veranderd; gelukkig echter leven in de binnenlanden de oude tradities voort en de gelegenheid, door „Boeatan” geboden, ons Westelingen eens intiem kennis te doen maken met de verschillende uitingen van kunst van het Javaansche volk, kan niet anders dan zeer sympathiek worden genoemd.

Dat het publiek dit streven heeft op prijs weten te stellen, bewees gisteravond de talrijke opkomst. De groote zaal van hotel de Witte Brug was overvol en de aanwezigen hebben door hartelijk applaus hun waardeering en bewondering voor het gebodene doen blijken.

Het doel, den Westeling meer liefde en waardeering bij te brengen voor de Oostersche kunst, mag als volkomen bereikt worden beschouwd. Al zullen er dan ook wel velen zijn, die er niet in konden slagen de reine ziel van het Javaansche volk in de kunst te ontdekken.

Maar daarvoor moet men in 't land zelve hebben getoefd, daarvoor moet men in nieuwe aanraking zijn geweest met den Javaan; met zijn leven en zijn werken.

Mevr. G. v. Beresteyn-Tromp zeide 't zoo juist in haar openingswoord, dat de Javaansche kunst, de kunst van het volk, waarmede Nederland al gedurende drie eeuwen zoo nauw verwant was, veel te weinig bekend was in het moederland. En daarom was Boeatan dankbaar, dat zoo tal van menschen hadden gehoor gegeven aan den oproep tot die kunst tot hen te brengen.

Dank bracht spreekster aan Mia Aarwen, die de regie had gevoerd en dit op zoo uitnemende wijze had gedaan, dank ook aan den heer Roosen, die geheel gratis de zaal van het hotel „de Witte Brug” ter beschikking had gesteld.

Het eerste nummer van het programma toonde ons drie levende beelden-groepen en wel: „Van duisternis tot Licht”, een goed geslaagde voorstelling van wijlen Kartini's sterke werk; hoe de vrouw van Java zich opheffen kan en in staat is een voorname rol te spelen in de samenleving. Het tweede beeld stelde voor, hoe de Javaansche vrouw batikt. Die schoone kunst van Indischen handenarbeid, welke met geen goud is te betalen, omdat ook juist daarin wordt gelegd het wezen van het volk, de eigen schepping van de batikster. Een uitnodiging tot een Javaansche dans besloot dit eerste nummer.

Treffend was de wijze, waarop door de piano de muziek van den gamelan geïmiteerd werd.

Hierop las mev. Mies Zwirzina gevoelvol eenige proza-gedichten voor van Noto Soeroto, den knappen Javaanschen schrijver.

Als laatste nummer voor de pauze zong mej. Loulou Thomas, leerlinge van Cornelia van Zanten, op aandoenlijke en expressieve wijze een aria uit de Oostersche opera „Attima” van Constant v. d. Wall. Het schoone lied van het Oostersche

FIRMA P. C. & A. PICO & ZONEN

Brandtstraat 2-6 Tel. M. 1478
le Van den Boschstr. 213 Tel. B. 178

Wij zullen handhaven
kwaliteiten concurrentie.

DEN HAAG

Rund-, Kalfs-, Varkens- en Lamslagerij, annex
Fijne Worst- en Vleeschwarenfabriek.
(1882-1922).

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A. DEN HAAG TELEFOON 4782

...sersesje, dat liefde had opgevat voor den blanken man en haar liefde uitschreit in diep ontroerende zang, maakte grooten indruk.

De zangeres oogstte veel succes en werd met tal van bloemstikken gehuldigd. Wij mogen bij dit nummer de knappe begeleiding van den heer Giltay aan den vleugel niet vergeten.

In de pauze konden de bezoekers zich te goed doen aan de groote verscheidenheid Indische gerechten. Hiervan werd zeer veel gebruik gemaakt. Het tweede gedeelte van het programma was gewijd aan zang en dans. Mevr. Leonie van Noorden voerde wondermooie Javaansche dansen uit bij een aantal Maleische liederen. Een en ander was ingestudeerd door Raden Kadrath, dansleeraar aan de school tot opleiding voor Inlandsche artsen te Weltevreden.

Het was een schoone avond en zekerlijk een succes voor Boentan, zoowel op artistiek gebied alsook financieel.

Deze Boentan-avond werd 26 dezer herhaald ten bate der oudstrijders van Indië.

Het Vaderland schrijft hierover o.m.:
„De „Bronbeek-avond” voor de oudgedienden in Indië werd door den oud-Ind. generaal Kronouer met een aanbevelend woord geopend en o.a. door den oud-opperbevelhebber bijgewoond.

Eerst werd een Indisch *tableau vivant* vertoond. Vervolgens gaf mevr. Leonie van Noorden een herhaling van haar zang en dansen van 12 dezer; zij had weer veel succes en ten slotte kregen wij tableaux te zien, verhand houdend met Indische Bronbeek, door krontjong-muziek begeleid.

Na de pauze heeft kolonel Nypels een warme en hartelijke voordracht over de oud-militairen gehouden, hun werken en hun nood, die een afzonderlijken avond had kunnen vullen, doch voor dezen iets te uitgebreid was, waardoor kapitein Maurenbrecher, die zeer belangrijke en mooie lichtbeelden van Mandena, Ambon, Ceram en Soembawa vertoonde, eerst vlak voor elfen aan het woord kwam.

Kapitein Maurenbrecher wees op den grooten nood der oud-militairen, zooveel ernstiger geworden door den oorlog der jaren daarna. Vervolgens noemde hij op wat wij aan hen danken: de toestand van rust, die er nu heerscht in Oost. Vooral in de Buitenbezittingen voelt het volk zich door hen veilig, kan het Bestuur, dank zij hun werk beschaving doorvoeren. Het Indische leger verrichtte een venemenselijke taak, een taak, die offers eischte. Toch danken die oud-strijders niettegenstaande hun miseres, met trots aan de jaren van inspanning in het korps, waarin georganiseerd werd het „Je Maintiendrai”.

Na de lichtbeelden, waarvan de laatste 3 een ontroerende illustratie waren van Fabricius' woorden in ons blad, wakte alle Nederlanders op om mee te werken, opdat spoedig de stichting van een Indisch Bronbeek een voldongen feit zou zijn.

Op de bijzonder belangrijke en fraaie Soembawesisch-tentoonstelling, welke aan dezen laatsen avond verbonden was en door de groote gastvrijheid van den heer Roosen tot Woensdag j.l. in de Witte Brug kon worden gehouden, komen wij de volgende week terug.

Ingezonden.

Atjeher en Hollander.

Hooggeachte Hoofdredactie!

In het vorig nummer van het Koloniaal Weekblad is in de rubriek Persoverzicht uit de Indische bladen ruimte verleend aan een deel van een even onbekoofd als onjuist artikel in het Soerabajasch Handelsblad onder bovenbedoeld opschrift, met aan het slot de volgens Uwe redactie: „hoopvolle woorden”.....

En mocht de arbeid van den heer Van Sluys in het belang van de consolidatie van Atjeh's innerlijke pacificatie door betreurenswaardige invloeden en kortzichtige Atjeher-ethiek, reeds zoo spoedig na zijn vertrek te niet zijn gedaan, en het streven van den afgetreden gouverneur vruchteloos zijn gebleken, dan zij onze hoop gevestigd op de krachtige persoonlijkheid van gouverneur Hens, die, naar wij verwachten, den Atjeher de al te gauw verkeerde manieren weer spoedig zal bijbrengen. Het wordt hoog tijd!

Mag ik langs dezen weg de vraag stellen: Welke arbeid van den heer van Sluys is reeds zoo spoedig na zijn vertrek te niet gegaan? En: welk streven van den afgetreden gouverneur vruchteloos is gebleken? Heeft de schrijver in het Soerabajasch Handelsblad en heeft de samensteller van de persoverzichten de bestuursoverdracht gelezen, waar-

mede de nieuwe gouverneur van Atjeh, de heer Hens, zijn ambt heeft aanvaard? Hebben beide heeren dan heelemaal niets bemerkt van hetgeen den laatsten tijd in woord en geschrift is gezegd omtrent den arbeid van Van Sluys? Indien ja, ware het dan niet beter geweest — om der waarheid wille — het gelenter van het Soerabajasch Handelsblad te laten voor wat het is en de practijk, die geen bevooroordeeling kent en persoonlijke animositeit negeert, aan het woord te laten?

Ook al mochten de woorden dan minder „hoopvol” klinken?.....

U dank zeggend voor de opname,
Hoogachtend,
JOH. LANGHOUT.

Interviews en redevoeringen over Atjeh zijn geregeld in het Kol. Wkbl. vermeld. Voor een overzicht mogen correspondenties uit- en over Atjeh, opgenomen in een blad als het Soerabajasch Handelsblad, niet weggelaten worden. In dit verband wijzen wij nog op de artikelen over Atjeh van den heer Zentgraaff in de N. Soer. Crt., niet lang geleden o.a. door „Het Vaderland” gedeeltelijk overgenomen, terwijl de Locomotief vanaf 30 Juli j.l. een serie artikelen van Dr. R. Broersma bevat over „Verkenningen in Atjeh”.

(Red. K. W.)

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Radicale Concentratie.

Het hoofdcmité der Radicale Concentratie deelt mede, dat de leidersraad in zijn bijeenkomst van 22 Aug. j.l. met goedvinden der hoofdbesturen der aangesloten partijen, de Radicale Concentratie heeft ontbonden. De Loc. van 13 Sept. ontleent hieromtrent aan het Indische Volk, het orgaan der I. S. D. P., o.m.:

Het bezwijken der Radicale Concentratie heeft meerdere oorzaken: zij liggen binnen en buiten de beweging. Eerstens hebben verschillende aangesloten groepen niet voldoende beseft, dat voor een samenwerking tusschen partijen van zoo verschillende gesteldheid geen enkele zelf het volle pond kan eischen. Deze zwakke plek kwam bijzonder te voorschijn toen, in direct verband met de kwalijke inlossing der November-belofte, het vraagstuk der staatkundige onthouding in de Concentratie werd binnengeleid. Linker- en rechtervleugel vielen toen van het midden af en het openlijk mislukken van een accoord in zoo ernstige aangelegenheid heeft den band der Concentratie merkbaar aangetast. Een andere oorzaak van verzwakking was de felle verdeeldheid, welke tusschen S.I. en P.K.I. direct na het Madioensche Congres naar buiten trad en ontwaardde in een niets ontziende persoonsbestrijding van communistische zijde, welke een langer samengaan zelfs in zoo los verband praktisch ondoenlijk maakte.

Bij de oprichting der Concentratie leefde de goede hoop, dat de volksbeweging de eenheid zou weten te behouden, maar deze taak bleek nog boven hare krachten te liggen. Het vooruitzicht kwam zoo helder voor. De beweging scheen herrezen en gelouterd na de kwade inzinking als gevolg van de Garoetzaak. Het Al-Indië-congres van 1922 was een eerste teeken, de vrijpraak van Tjokroaminoto wekte eveneens goede verwachting en het nieuwe leven scheen te zullen worden bekroond, toen onder den druk der reactie de sterke drang naar eenheid zich openbaarde. Men heeft thans ervaren, dat de nieuwe geboorte der volksbeweging nog niet is voltrokken. Het feit echter, dat al hare politieke organisaties, ondanks scherpe verschillen in belang en strijdwijze, in gelijke verbittering samenliepen, was toch van groote betekenis. Is het nu nog.

Het Ind. Volk schrijft den dood der R. C. mede toe aan verdachtmaking van de zijde van een deel der Europeesche pers in Indië en het verspiedings-

Nieuwe BERRY Modellen

RIEMSCHOENTJES

Lak . . .	f 14.50
Suède . . .	f 14.50
Goudleer . . .	f 13.50
Glacé . . .	f 13.50
Linnen . . .	f 6.50
Satijn . . .	f 14.50

Vraagt onzen Catalogus 1923 met 84 photo's onzer nieuwe Schoenmodellen

Geregelde export naar Indië. Vele tevredenheidsbetuigingen van eerste families ter inzage.

H. HESSELS & ZOON
Piet Heinstraat 115 Den Haag

GROOTE MARKT 28 DEN HAAG

GROOTE SORTERING GRAMOPHOONS EN GRAMOPHOONPLATEN

Voor repatrieerenden speciale conditiën

ORIGINEELE NESTLE

BLIJVENDE HAARGOLVING
EEN SIERAAD VOOR IEDERE VROU
DUUR ONGEVEER EEN JAAR
BESLIST ONSCHADELIJK

Houdbaar bij elke weergesteldheid en bij het haarwassen - De behandeling uitgevoerd door specialist - Onschadelijk haarkleuren - Haarwerken
D. BAZUINE - Den Haag - Korte Poten 23a - Tel. H. 4274

VERZAMELAARS

Zij, die Kunstvoorwerpen willen verkopen of hunne verzameling wenschen te completeeren, worden attent gemaakt op de rubriek Vraag en Aanbod in het Maandblad

NEDERLANDSCH-INDIË OUD EN NIEUW

Prijs f 2.50 per annonce van ten hoogste vijf regels. Ter kennismaking wordt op aanvraag gratis een nummer van ons Maandblad toegezonden

NOBELSTRAAT 20 TEL. H. 1987*

DEN HAAG

BESCHIKBAAR.

Hotel „de Leeuwerik”

KRUISSTRAAT 30-32 :: HAARLEM

TELEFOON 514

Huis van den Eersten Rang

CENTRALE VERWARMING.

HOTEL-RUBRIEK

AMSTERDAM

HOTEL CENTRAL
Damrak 18

HOTEL KRASNAPOLSKY
Warmoesstraat 171-185

THE AMERICAN
LUNCHROOM Gy.
Kalverstr. 16-18

BESCHIKBAAR.

RESTAURANT „LA RÉSERVE”

Rembrandtplein 44-48

BREDA

ORANJE-HOTEL
t.o. het station

BESCHIKBAAR.

'S-GRAVENHAGE

PENSION
„DE MOOR”
v. Bleiswijkstr. 149.

PENSION VAN KLEEF
W. de Zwijgerl. 33
Schriftel of Mond. Inlicht.
voorh. van Ind. Familiën.

Hotel Rest. „DUINOORD”
Sweelinckplein
Spec. bezocht d. Ind. Fam.
OOSTERWIJK & V. D. LUUR

PENSION „STEPHANUS”
Statenlaan 138, Tel. S. 460
Refer. v. Ind. Famil. voorh.

HAARLEM

HOTEL-PENSION „MINERVA”

Parklaan 86-94, Tel. 433

NIJMEGEN

HOTEL REST.
„DE KEIZER”
Spoorstraat 7

HOTEL CAFÉ REST.
„DE POORT VAN KLEEF”
Grootestraat 2-4

WASSENAAR

HOTEL-PENSION
„DE KIEVIT”
Voll. Pens. vanaf f 7.— p.d.

BESCHIKBAAR.

Haagsche Coöperatieve Keuken Restaurants

Kepplerstraat 274 . . . . . Tel. M. 2313
Anna v. Buerenstraat 204 - Tel. B. 226

Middagschotel 12-2 uur . . . . . à f 0.65
Diner 5-7 uur . . . . . à f 1.10

Diverse Schotels à la carte.

Uitzending door de geheele stad à 10.76 PER
MAALTIJD en 10.14 bezorgloon PER BUS.

BESCHIKBAAR.

Kasteel „Oud-Wassenaer”

Telefoon Kievit 571

15 minuten per Electr. Tram van Den Haag
Tramhalte Stoeplaan

Het geheele jaar geopend

Alle comfort

Matige pension-prijzen

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch
Licht, Baden, Rustige ligging.
LIFT.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf

Pension „SUNNY HOME”

Laan v. Meerdervoort 568 Telef. M 1904.

Indische en Hollandsche Tafel
van 12-2 en van 5-7 uur

Volledig Pension v. af f 4.— per pers. per dag

stelsel, dat onder den invloed daarvan, van over-
heidswege op de R. G. werd toegepast.

Er zijn plannen om de samenwerking voort te
zetten, maar dan op lossen voet.

Het politie-drama.

De dagelijks verschijnende aflaveringen van den
Bataviasch-Buitenzorgschen schandaal-roman rie-
ken steeds sterker naar de onbeschaamde misdaad.
Het relaas der individueele buitensporigheden ont-
wikkelt zich tot het schouw verhaal van een po-
litiecomplot, dat gelijken gaat op de koloniale
projectie der Haagsche politie schande van enkele
jaren geleden. Aldus de *Loc.* van 25 Sept.

Gouverneur-generaal Fock blijkt het met de
schoonmaak ernst te zijn. Dit is het eenige licht-
punt in deze duisterheden. Het gaat hier toch om
niets minder dan het gezag van een Westersch be-
stuur in een Oostersch land. Waar dwaling en
faling dan niet meer kunnen worden ontkend, kan
onverbidde zuivering nog het vertrouwen her-
stellen. Mits een zuivering ten hééle.

En dit vereischt dan niet alleen dat aan schul-
dige zwijgers terzake van het politieschandaal om
rekenschap zal worden gevraagd, maar dat nu ook
bij alle andere takken van staatsdienst, waar het
zelden missend openbaar gerucht knoeierij ver-
moedt, de administraties zullen worden onder-
zocht met de volle consequentie van dien.

Ook andere Augiasstallen vragen een Hercules.
Wie beter kan dit zijn dan de landvoogd zelf?

De *Sum. Post* van 19 en 20 Sept. geeft een be-
langrijk relaas van dit politie-drama.

Het *Soer. Hbl.* (van 15 Sept.) meent goed te doen
met in een hoofdartikel de gebleken corruptie uit
den meer beperkten politioneelen kring te halen
en haar, als één uit een lange rij, meer algemeen
te belichten. Het blad zegt o.m.:

Zonder ook de schuld maar eenigszins te willen
verkleinen, is dit een eisch van redelijkheid. Het
is niet alleen het politie-corps, waarin moreele
defecten zijn voorgekomen. En ook in Holland tiert
welig de misdaad, zooals onze redacteur in Neder-
land dezer dagen nog scherp deed uitkomen. De
psycholoog moge hiervoor de verklaring hebben,
de maatschappij moet zich met alle kracht tegen
deze zedelijke ontakeling verzetten met al haar ten
dienste staande middelen, op straffe van eigen on-
dergang. Het groote kwaad van dezen tijd is geen
of weinig contróle. Aan het stelsel van contróle
heeft in Indië altijd veel ontbroken. In tijden van
verslappende moraal wreekt zich dit zoowel op den
enkeling als op de samenleving.

Zeker zijn voor een zieke samenleving de mid-
delen tot herstel niet gemakkelijk aan te geven. Die
middelen zijn vele. Voor de directe bescherming
achten wij discipline en contróle van groot belang.
Voor het herstel zelf zijn geestelijke en zedelijke
krachten noodig, krachten die wij moeten zoeken
in het gezin, het onderwijs en bovenal in het groote
onuitputtelijke reservoir: den godsdienst. Gebeur-
tenissen als te Batavia mogen ons schokken, wij
doen goed er de leering uit te trekken, welke zij be-
vatten. Alleen dan zullen zij ten slotte dienstbaar
zijn aan de regeneratie. Het politiecorps in zijn ge-
heel behoeft in onze waardeering niet te dalen.

Aan den anderen kant moet het feit niet ver-
kleind of verdoezeld worden, dat óók het politie-
corps door den corruptieven geest blijkt te zijn aan-
getast. Ook dit corps is — zou het ook wel anders
kunnen — niet aan de algeheele ontreddeering ont-
komen. Het politiecorps is niet beter dan andere
groepen, het is ook niet minder.

Onjuist achten wij de opmerking, dat eenig ver-
band moet worden gelegd tusschen de vergripen
en de bezoldiging. De bezoldiging moge, vooral wat
den hoofdcommissaris betreft, laag zijn, zij moge
noodzaken tot het leven naar bescheiden standaard,
zij noodzaakt niet tot stelen. Voet geven aan dergel-
ijke inzichten beteekent wederom verslapping van
moraal. Nog is het groote ambtenaren-lichaam ge-
zond.

BESCHIKBAAR.

Restaurant „GUDE”

WEIMARSTRAAT 341

TELEFOON M. 5240

Diners vanaf . . . . . 80 cent
Dagschotel (tusschen 12 en 2 uur) . . . 60 cent
Uitzending van Diners tusschen 4 en 7 uur
Kamers met pension vanaf f 50.— per maand

Aanbevelend, EUG. J. D'HANNE

Verbetering der moraal heeft ook de overheid
niet in de hand. Wat zij wel kan doen, is de hand-
having van discipline en het uitoefenen van scherp-
pe contróle. Onze geschokte moraal heeft deze be-
scherming dringend noodig.

De aanval op den heer Zentgraaff.

De heer *Zentgraaff*, de Preangerredacteur van
het *Soer. Hbl.*, is, na een bespreking op het bureau
van mr. G. te Bandoeng, bij zijn vertrek, door mr.
L. met een ijzeren voorwerp op het hoofd geslagen.
Naar aanleiding hiervan beschrijft het *Bat. Nieuws*
van 14 Sept. den heer *Zentgraaff* als iemand, die
het overgrote deel van Indië's kranten lezend pub-
liek uit zijn publicaties kent als een onverschrok-
ken, *bonafide* journalist, wien het strijden tegen
misstanden tot een tweede natuur is geworden,
maar die zijn felle pen alleen dan voert, wanneer hij
onloochenbare feiten en cijfers als stevig fundament
onder de voeten heeft.

Teukoe Panglima Polem.

Veel had ik van hem gehoord, den ouden hard-
nekkigen tegenstander der Kompeuni, den grooten
organisator in den krijg, Teukoe Panglima Polem,
of zooals zijn volledige titel is, P. P. Sri Moeda Per-
kasa Dawot — Sagihoofd der 22 Mookims, maar ik
had hem nog nimmer ontmoet of zelfs maar gezien.
Nu wist ik, dat hij tijdens het algemeen gehoor den
gouverneur zou toespreken namens de Inheemsche
bevolking. Aldus vertelt de *Atjeh-corr.* in het *Soer.*
Hbl. van 20 Sept.

De Atjehsche hoofden stonden geschaard naast
hun oude tegenstanders, de officieren, en vóór de
plechtiging begon, had ik, die in de rij daartegen-
over naast vants vond, gezocht onder al deze figu-
ren, wie van hen wel de beroemde volksheld zijn
kon, onwillekeurig meenende, dat hij van een
grootte, imposante statuur moest zijn. Hoe teleur-
gesteld was ik, toen hij, naar voren tredend uit de
rij aan mijn kant, zich vertoonde als een kleine,
weinig opvallende onaanzienlijke figuur. Onwille-
keurig vroeg ik mijzelf af: „Is dat nu Panglima
Polem?”

Onderwijl had hij een stuk papier uit den zak
gehaald en hij las met een jongensachtige stem, op
stuntelinge wijze, met een slecht accent een Maleische
rede voor, houdende in een heilwensch op de Kon-
ingin. Ik kan niet ontkennen, dat ik teleurgesteld
was, én om zijn verschijning én om zijn optreden.

En toch is deze man — al heeft hij nu van zijn
invloed ingehoet — een der invloedrijkste, zoo niet
de invloedrijkste uit geheel het gouvernement
Atjeh. Invloedrijk om zijn geboorte, om den rang,
dien hij inneemt als hoofd van een dichtbevolkte
sagi, waarvan de bewoners den naam hadden uit
te steken in dapperheid, maar vooral om zijn ver-
leden, als een der moedigste verzetsleiders, wien
het gelukte, samenwerking tot stand te brengen
met Toekoe Oemar (Jan. 1898) en bovendien
achtung geniet — hoewel hij geen schriftgeleerde is
als de Tiro Oelama's waren — omdat hij zoo alim
(vroom) is.

De oorsprong van zijn geslacht verliest zich in
den nevel der eeuwen. Aangenomen kan worden,
dat hij afstamt van het oude sultansgeslacht.

Na een in omloop zijnde sage vermeld te hebben,
vervolgt schrijver:

Hoe de verwantschapsbetrekkingen met den
sultan mogen geweest zijn, veel hormat betuigden
zij aan den landsheer niet. Van den grootvader van
onzen Panglima Polem wordt verteld, dat hij nooit
anders dan in zijn schunnigste plunje voor hem
verscheen en hem steeds aansprak met gata (= jij),
want den beleefdheidsvorm kende hij, die steeds
tot zijn minderen sprak, niet.

Zijn kleinzoon maakte het nog erger, die ver-
scheen bij een oproep in het geheel niet, liet soms,
als hij aan de grens van zijn gebied kwam, om
zijn gewilligheid te toonen, wel eens op een gong
slaan, maar volstond daarmee. In de parallel, die
ik trok tusschen Atjehers en Hollanders, merkte ik
op, dat de Atjeher wars van slaafsche vormelijk-

J. A. VAN BRAKEL - UTRECHT

F. C. DONDESSSTRAAT 22a

Pension voor geheele Families

PENSION-PRIJZEN NADER OVEREEN TE KOMEN

Hotel „PROMENADE”
 Oude Schev. weg 21
 TEL. SCH. 454

Aangenaam Zomer- en Winterverblijf
 Prachtige ligging :: Matige Prijzen

Hotel de Bellevue
 BEZUIDENHOUT 15 :: 's-GRAVENHAGE
 TEL. INTERC. H. 447.

*Aan de Leden
 van „Oost en West”*

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad” is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Ten gevolge der heerschende malaise wordt het bestaan van genoemd blad bedreigd.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

- 1º. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoop te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,
- 2º. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

id is; deze *hervorragende* mannen demonstreeren die trek wel zeer sterk! Het is niet te verwonderen, dat een specimen uit zoo'n geslacht, toerust met grooten persoonlijk moed, in den strijd tegen de Kompeuni, die in hun oogen onrechtmatig optrad, onverzettelijk was. En waar bij hem opperheid zich paarde aan vernuft, moest hij wel en geducht tegenstander worden.

Zijn verzet heeft geduurd tot September 1903. Christoffel en Colijn hebben hem, toen hij na de amalanga-expeditie naar de binnenlanden van Selong was getrokken, rusteloos achtervolgd. Toen een zijner vrouwen, zijn zuster en zijn moeder waren gevangen genomen, heeft hij zich aanmeld. Meer hoofden volgden toen zijn voorbeeld, zodat in 1904 in de 22 Moekims — waar hij herheld was als Panglima Sagi — het verzet was gebroken.

Veel zorg, bloed en geld heeft hij ons gekost. Maar oprechte hoogachting en eerbied hebben wij voor zooveel dapperheid en vrijheidsliefde als hij woude te bezitten. Ander dan in Teukoe Oemar — met wien hij wel aansluiting wilde, maar van wien hij vooraf schadevergoeding eischte voor alle schade, die bevolking van zijn Moekims aangebracht door de bezetters in dienst van de Hollanders — in wien wij iets anders dan de avonturier kunnen blijven zien, waren wij in hem den eerlijken tegenstander, die strijden bleef zoo lang hij kon, maar na zijn onderwerping zijn gelofte getrouw bleef. Hij heeft zich geergelegd bij den toestand, toont een open oog te hebben voor de belangen van zijn volk, beheert zijn zittingen secuur en rijdt die af met een zijner twee auto's, waarin men pacificatiemiddelen te zien heeft van niet geringe beteekenis.

Ieder die den gang van zaken nagaat en overweegt, krijgt den indruk alsof de bovenbedoelde vereenigingen van het beginsel uitgaan dat alle Regeeringsinstellingen slecht zijn, in stede van het omgekeerde daarvan aan te nemen, n.l. dat alle instellingen gericht zijn op het welzijn der bevolking, ook daar waar de uitkomsten blijken niet goed te zijn.

Het is ten zeerste te betreuren dat die goede beginselen van het stelsel niet door het volk worden ingezien.

Waar moet het heen als dat zoo voortgaat? Het zal daarop uitloopen dat het volk alle vrouwen in zijne bestuurshoofden verliest.

En dat wetende, wat zitten wij dan met de handen in den schoot?

Wat beteekent het dan den naam te hebben, om ieder voor zich in zijn ressort, in orde te brengen wat verward en bedorven is?

Als Staatsambtenaar, als hoofden van het volk, is aan ons door de Regeering de zorg toevertrouwd voor het welzijn der bevolking, zoo zoover ieders ressort betreft.

Ik acht het plicht al onze krachten in te spannen om weerstand te bieden aan elke verdere poging tot ordeverstoring en te waken tegen alles wat schadelijk is voor het welzijn des volks.

Wij zullen den put dempen vóór het kalf verdronken is.

In verband met een en ander heb ik gedacht over de middelen welke wij hebben aan te wenden om de goede orde te herstellen in den verwarden toestand, waarin wij thans verkeeren en ik meen het middel gevonden te hebben in het houden van lezingen en voordrachten voor den kleinen man, ten einde hem weer op betere gedachten te brengen door bestrijding van de slechte gedachten, ingebracht door de opruiende redevoeringen van minder goed gezinde menschen.

Om dit, en meer nog, te kunnen doen, zou het goed zijn eene vereeniging op te richten, die werken zal, behalve voor het bovenbedoelde, ook voor het weder invoeren van dekstieren, dito paarden, geiten en schapen, voor verbetering van den veestapel, het bevorderen van visch- en kippenteelt en landbouw, verbetering van het desa-onderwijs, enz.

Het is waar, dat van Regeeringswege reeds personen aangesteld zijn om voor een en ander te zorgen, als daar zijn veeartsen, landbouwleeraren, enz., doch het volk begrijpt ze niet, want het volk is er nog 4e dom voor.

De door mij bedoelde vereeniging nu moet als het ware een brug vormen tusschen die door de Regeering aangestelde personen en het volk, zoodat wij niet anders beoogen dan een ondersteunen van de Staatsinstellingen, opdat deze van het meest effectieve nut mogen zijn.

Als gij het met mijne overwegingen eens zijt en accoord gaat met de oprichting van eene vereeniging als door mij bedoeld wordt, stel ik voor die vereeniging den naam te geven van „Mardi-Poerno”, hetgeen beteekent „wederopbouw”.

Allen waren het eens met de woorden van den Regent en gingen accoord met diens voorstel.

Staannde de vergadering werden de leden voor het bestuur gekozen en de vereeniging definitief opgericht en gedoopt „Mardi-Poerno”, waarna de werkende leden aangenomen en ingeschreven werden.

Na bespreking werden de voorloopige statuten opgemaakt, evenals het Huishoudelijk Reglement, een en ander zooals in de Notulen der Algemeene Vergadering van 15 Juni 1921 vermeld staat.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Vereen. „Mardi-Poerno” (wederopbouw) gevestigd te Magetan bij Madioen (Java).

Op den 15en Juni 1921 waren in de pendopo der aboepaten te Magetan vereenigd de Regent van Magetan Raden Adipati Soerohadinegoro met een 6-tal Pryaji's, bij welke gelegenheid de Regent de vergadering alsdus toesprak:

Prijajis!
 Ik heb u tot deze vergadering uitgenoodigd omdat iets op het hart heb, dat ik u openbaren wil. Gij weet allen dat in de laatst verlopen 7 à 8 jaren zich eenige vereenigingen hebben opgericht. Vanaf 1913 tot nu toe heb ik doorlopend acht beslagen op de verrichtingen dier vereenigingen.

Ik heb er de uitkomsten van overwogen en nagaan waar het op uit moet loopen.

Wat ik ten slotte met zekerheid kon vaststellen, is het feit, dat, sedert de actie dier vereenigingen zich deed gelden, de rustige gang van zaken verstoord werd, zoodat de gewone levenswijze der bevolking veranderde, het volk ongewone allures aannam en de gevoelens ten aanzien van de Hoofden hoe langer hoe slechter werden.

Van die veranderde gevoelens gaven blijk bijvoorbeeld:

- a. het verzoek van een der vereenigingen, namens het volk, zooals het heet, om opheffing der Instelling van dekstieren voor verbetering van den Veestapel;
- b. het verzoek tot opheffing der desaloemboengs;
- c. het verzoek om verschoond te blijven van de opdracht om na elken padioogst den grond om te ploegen voor de uitzuring van den bodem;
- d. het aandringen op den aanplant van padi op erfgronden, wat eigenlijk nadeelig is voor de bevolking;
- e. het tegengaan van desascholen.

Behalve de bovengenoemde gevallen geven ook de wijze van optreden van het volk in strijd met zijn belang en de neiging tot staken bij fabrieksarbeiders dergelijke, sprekende blijken van het verstoorden evenwicht.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

„Eene Vrouwenstem”.
 De persoon, die zich „Kim Njo” teekent, schrijft in de „Sinar Sumatra” van 9 Juni 1923, dat zij ook eens iets zeggen wil over de opleiding, welke tegenwoordig aan de jonge Chineesche meisjes en vrou-

BESCHIKBAAR.

Hôtel de l'Europe
 AMSTERDAM
 HUIS VAN DEN EERSTEN RANG
 ZALEN VOOR PARTIJEN

Dansen leeren in 4 Lessen
 Aan de ACADEMIE DE DANSE MODERNE
N. DE PARMENTIER
 : Bezuidenhoutsche weg 11 :
 bestaat gelegenheid tot onderricht in de dansen die thans in de Hoofdsteden van Europa en vogue zijn.
 Aan beginners van elken leeftijd, zoowel aan hen, die elders geen resultaat bereikten wordt gegarandeerd, dat zij na vier lessen overal kunnen dansen.
 Inlichtingen dagelijks van 11 tot 12 en van 2 tot 9 uur.

Zijt Gij Abonné ?
 van het rijk Geïllustreerde
 Maandblad
 NEDERLANDSCH INDIË
 OUD EN NIEUW
 Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer aan bij de Administratie
 PRIJS PER JAARGANG f 20.—
 Te voldoen in twee halfjaarlijksche termijnen van f 10.—
 Losse nummers f 2.50
 Nobelstraat 20 Den Haag
 Telefoon H. 1987*

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . f 80,000,000.-
Statutaire Reserve . . . . . - 19,769,180.-
Buitengewone Reserve . . . . . - 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten
Incasseringen en Financieringen.
Schriftelijke en Telegrafische Credieten.
Reiscredietbrieven.
Depositio's.
Rekeningen-Courant.
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

BESCHIKBAAR.

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST
van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met
aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien
van draadloze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

wen in Ned.-Indië wordt gegeven en die, haar
inziens, wel de kennis van lezen en schrijven enz.
brengt, doch, uit een oogpunt van karaktervorming,
moeilijk als voorbeeld tot navolging kan dienen.

Wanneer men de manier van doen der Chinese
meisjes, die eene Westersche opvoeding hebben ge-
noten, nauwkeurig vergelijkt met die van de zuiver
Chineesch opgevoede meisjes, dan komt die verge-
lijking zonder twijfel uit ten voordeele van de laatst-
genoemden, die zich vaster en bestendiger gevoelen
dan de eersten.

Daarmede wil niet gezegd zijn dat alles wat het
Westen brengt, moet worden verworpen, doch
alleen dat de schrijfster liever ziet dat de Westersche
opgevoede Chinese meisjes en vrouwen niet alle
goede echt Chinese gewoonten en gebruiken op
zijde zetten.

De Chinezen in Ned.-Indië doen zeer verkeerd al
het niet-evenwichtige hunner vrouwelijke landge-
nooten te wijten aan Westersche invloeden, waar-
van vele zeer goed bruikbaar zijn in de echt-
Chinese samenleving. Het zou b.v. aanbeveling
verdienen wanneer Chinese vrouwen en meisjes
het schaamtegevoel meer wisten te beheerschen, en,
ingeval van bezoeken, niet altijd achter de deur of
achter de gordijnen kropen en zich zelf in huis
opsloten.

Met het nalaten van die malligheden, wordt geen
enkel algemeen belang geschaad.

Het is alleen maar zaak dat de Chinese
vrouwen en meisjes bij het omgaan met vrouwen
van anderen landaard maat weten te houden, daarbij
niet over de schreef gaan, doch de vrijheid, welke zij
genieten binnen bepaalde grenzen weten te houden.

En dit laatste nu, is voor de tegenwoordige Chi-
neese vrouwen en meisjes in Ned.-Indië bepaald
noodzakelijk.

Aan een Chineesch jong meisje de volle vrijheid
schenkende, wordt haar levensbestaan dikwijls
wettelijk, aangezien het zich in die omstandig-
heden in het geheel niet stoort aan de raadgevingen
en aanwijzingen van anderen, terwijl het meisje toch
doet hetgeen zij wil.

Dit bestaat dan in het bezoeken van vrienden en
kennissen, eerst overdag en daarna ook wel des
avonds, hetgeen tot allerlei ontwikkelingen aanlei-
ding geeft en welke bezoeken moeten worden ver-
meden.

De schrijfster is om die reden tegen het algeheel
vrijlaten in de samenleving van het Chinese
meisje.

Beter vindt zij beperkte vrijheid onder behoorlijk
toezicht, waardoor altijd mogelijke vergissingen
kunnen worden voorkomen. Dit kan, onder meer,
geschieden, door de meisjes óf in elkanders gezelschap
te laten uitgaan óf onder toezicht van eene
moeder dan wel huisbediende de vrienden en kennissen
te laten bezoeken.

Zulk eene regeling, die aan de Chinese ge-
bruiken vrijwel tegemoet komt, is in elk geval toch
nog beter dan de vroegere, toen geen Chineesch
meisje het huis mocht verlaten.

Uit een oogpunt van algemeene intellectuele ont-
wikkeling en van hygiëne, is dat opbergen in huis
niet te verdedigen en de conservatieve Chinese
moeders begaan dan ook eene groote fout als zij
aan de dochters het leven in de buitenlucht beletten.

Men geve daarom, zegt de schrijfster, aan de
meisjes zekere beperkte vrijheid.

Dat woord „vrijheid” heeft een fraaie en opwek-
kende klank doch aan de daden van vrijheid zijn
grote gevaren verbonden, niet het minst omdat de
vrijheid der Westersche vrouw zich zoo slecht ver-
staat met de Chinese gebruiken en besaving.
Doch levende in een tijd van verandering, die van
groot gewicht is en met een opgewekt stamgevoel,
moeten de Chinese vrouwen met handhaving van
eigen gebruiken en eigen Godsdienst, zich zooveel
mogelijk krachtig aanpassen aan de nieuwe orde
van zaken.

Naar de meening van de schrijfster is dit wel
mogelijk en haalt zij, onder meer, als voorbeeld aan,

BESCHIKBAAR.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRAGHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:: Safe-Inrichting ::

hoe de kleding van de Chinese vrouw zich
zonder stoornis heeft gewijzigd.

Hare dagelijksche kleding bestond vroeger hoofd-
zakelijk uit eene lange kabaja, daarna vond men
de „Siokie” een netter kledingstuk en werd het
gebruik daarvan algemeen.

Later gaf men de voorkeur aan de korte kabaja
en meende men dat deze in het algemeen aan de
Chinese verlangens voldeed.

Doch thans is het Shanghai baadje meer in trek
aangezien het verband houdt met de nationalistische
neigingen in China.

De tevredenheid hierover is algemeen.

Op dezelfde kalme wijze als deze verandering van
vrouwenkleding in den loop der jaren heeft plaats-
gehad, kunnen, naar de meening van de schrijfster,
ook nog tal van andere veranderingen tot stand
worden gebracht, tot geluk van den Chineseeschen
stam.

Weldra hoopt zij daarover nog het een en ander
te zeggen.

Literatuur-Overzicht.

Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde

Aan de instelling welke dit tijdschrift uitgeeft: het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, is onlangs het praedicaat „Koninklijk” verleend. Men zou kunnen opmerken dat hier moeilijk van overrijking kan worden gesproken, als men weet dat deze oudste wetenschappelijke instelling in Indië den 24en April 1778 werd opgericht en ze dus ruim 145 jaar haar nuttig werk verrichtte, toen deze koninklijke onderscheiding haar ten deel viel. Maar dit daargelaten; van de gelegenheid gebruik makend, bieden ook wij het Genootschap onze hartelijke gelukwensen aan nu het in dit opzicht gelijk gesteld is met zusterinstellingen als bijv. het Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië te 's-Gravenhage.

Van het hierboven genoemde tijdschrift is verschenen afl. 2 van deel LXII (April-Juni 1923). Ze opent met eene verhandeling van Dr. E. Stresemann: Religiöse Gebräuche auf Seran. Achtereenvolgens behandelt schr. het koppensnellen, het animisme, het offeren, het Kaktianverbond, het tatoeëren, enz.

De hr. E. H. D. Brascamp levert weder een bijdrage: „Houtleverancien onder de Oost-Indische Compagnie”, waarvoor schr. thans de stof vond in een Memorie, medegegeven aan den koopman Jacob van Dijk, die bij Resolutie van G. G. en Raden van Indië in Sept. 1680 was aangewezen om op te treden als Commissaris te Cheribon.

Over het Rotneese huis schrijft de hr. F. H. van de Wetering; de toegevoegde afbeeldingen geven niet den indruk dat de huizen der Rotineezen uitmunten door sierkunst, integendeel, men kan ze het beste vergelijken met onze schuren, hetgeen niet wegneemt dat deze bijdrage vooral uit ethnographisch oogpunt — van veel belang is.

Dr. Martha A. Muusses wijdt eene beschouwing aan de Soekoch-opchriften die zijn aangebracht op de poorten, beelden en reliëfs van de aldus genoemde oudheden (gelogen op de westelijke helling van den Lawoe). Evenals die oudheden in verschillende opzichten afwijken van de andere Hindoe-monumenten op Java, nemen ook de opschriften een aparte plaats in.

De hr. T. Altona publiceert eene studie over den oorsprong der Kalangs op Java. Zijn beschouwingen samenvattend komt schr. tot de volgende conclusies. 1. In verband met overleveringen, gebruiken en uiterlijk der Kalangs werd door vroegere schrijvers verondersteld dat zij niet tot den Javaanschen volksstam te rekenen waren, doch een apart ras, vermoedelijk de oerbewolking van Java vormden; door enkele schrijvers werd gewezen op de mogelijkheid dat men in hen een lagere volksklasse uit het Hindoe-tijdperk had te zien. 2. Vergelijking van hetgeen over hen bekend is met hetgeen de Castra-Manu mededeelt over de Candala's, de paria's der Hindoe-maatschappij, doet zien dat de Kalangs met die Candala's identiek zijn te achten, zoodat zij in werkelijkheid niet anders dan eene lagere volksklasse zijn geweest, waarin vele niet Javaansche, Oostersche elementen voorkwamen. — 3. De hedendaagsche afstammelingen der Kalangs hebben zich in de laatste eeuw reeds zoodanig met Javanen vermengd, dat men feitelijk niet meer van Kalangs mag spreken.

Het laatste artikel is van den hr. A. W. P. Holwerda en handelt over Madoeresche spreekwoorden en uitdrukkingen.

1) Men zie over de Kalangs ook de Encyclopaedie van Ned.-Indië, dl. II, bl. 254—255.

„SALLANDIA”

(GEDEPONEERD FABRIEKSMERK)

LINOLEUMWAS - WRIJFWAS

DE BESTE

GHEMISCHE FABRIEK „SALLANDIA”, ZWOLLE

Wanneer U

PERIODIEKEN

wilt uitgeven, wend U dan tot ons. Wij zijn daarvoor speciaal ingericht en kunnen derhalve voor

goede en tijdige aflevering

zorg dragen. Desgewenscht verzorgen wij voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan gereed voor uw **grote oplagen**, onze prima snelpersen voor die tijdschriften, waarbij het vooral op **kunstdruk** aankomt

N.V. Drukkerij Ten Hagen

Nobelstr. 20, Den Haag, Tel. H. 1987*

BESCHIKBAAR.

Nederlandsch Administratiekantoor

Hoofdkantoor: WILLEMSPARKWEG 4 - AMSTERDAM

Bijkantoor: 's-HERTOGENBOSCH, Parade 1, Tel. No. 1079

ALLE BANKZAKEN

Verstrekt gratis advies betreffende alle fondsen en aandeeien, verhandelt valuta op termijn, belast zich met uitvoering van orders op de Amsterdamsche Beurs. s.

Garage NASSAU

SCHELPKADE 42 b.d. Javastraat DEN HAAG
 Verhuren van Luxe Auto's
 tegen taxi-prijzen
MAAND-AUTO'S
 Tel. H. 7503 Tel. H. 7504

Zeebaboe's en Jongens

beschikbaar. 203

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
 v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

scheikundig grondonderzoek op Java, door P. van Houwelingen. — Over de moderne insectenbestrijding, door J. Gandrup. — Boter maken (aanwijzingen voor Indië), door J. Merkens. — Iets over de historie van de wording der Proefstations, door Zuiderhoff. — Mr. van Gennep en Kamers van Landbouw, door T. Ottolander, (zie ook No. 12). Id. No. 12. Het tegenwoordige particuliere proefstationswezen op Java (vervolg), door Veritas. Met Naschrift van K. van der Veer. — Het grondwater en zijn beteekenis voor den landbouw (vervolg). — Braziliaansche cassavesoorten. — Kiemkracht, door K. van der Veer. — Soekaboemische Landbouwvereniging. Motie aangaande Mr. van Gennep, (ter zake zijn houding in den Volksraad tegenover de Kamers van Landbouw).

Een paar beeldjes uit Midden-Celebes.

Onder dit opschrift een artikeltje van Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan in No. 16, dl. II, van jaarg. '23 van het Ned. Tijdschr. voor Geneeskunde. Deze, blijkens de toegevoegde afbeelding, vrij primitieve van messing gegoten poppetjes stellen een jongen en een meisje voor. Zij zijn in gebruik bij Toradja-stammen van het Koelawi-gebied in Midden-Celebes. Wanneer een Koewali-vrouw naar de geboorte van een zoon verlangt, doet ze het beeldje dat den jongen voorstelt in de tasch, die ze steeds bij zich draagt; wenschte ze een meisje, dan doet het vrouwelijk poppetje dienst. „Blijkbaar is de bedoeling, dat het in zoo'n beeldje veronderstelde mannelijk of vrouwelijk element, volgens de leer der transmigratie, zal overgaan op de draagster van het beeldje, met het gevolg, dat zij een mannelijk of vrouwelijk kind zal ter wereld brengen.”

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 30 (van 24 Oct.) is geheel gewijd aan de vierde Ned. Ind. jaarbeurs en jaarmarkt, gehouden te Bandoeng van 28 Juli—12 Augustus j.l. Talrijke en fraaie illustraties verduidelijken den tekst van deze, door den hr. S. A. Reitsma met heerlijk optimisme geschreven bijdrage. Men vergelijkte echter eens wat de Locomotief (overgenomen in Ind. Mercur van 26 dezer, bl. 694) schreef over de uitkomsten der jongste Bandoengsche jaarbeurs en over de toekomst van dat Instituut.

De Indische Mercur.

No. 43 (26 Oct.). Proefvoogsten en analyses van eenige groenhemesters. — Jaarverslag over 1922 der Nederlandsche afd. van de N. I. Mij. van Nijverh. en Landb. — De met tabak beplante uitgestrektheden in Ned.-Indië in 1922. — Conferentie van de Commissie ter bestrijding van de opium. — In- en uitvoer van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, zomede de overige wekelijkse rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft een opgave van literatuur over oliën, vetten en wassen, waaraan we ontleenen: Le cocotier aux Indes Néerlandaises et aux Iles Philippines par Martini (uitvoerig technisch-economisch artikel met veel cijfermateriaal betreffende den handel in cocosproducten). (Bull. Mat. Gr. Mars. 1923, 7, p. 256). — La culture du palmier à huile (eenige cijfers betreffende de oliepalm-cultuur op Sumatra en elders). (Bull. Mat. Gr. 1923, 7, p. 283).

In de rubriek Personalia van genoemd Ind. Merc.-Nr. mededeelingen over het wetenschappelijk werk van Dr. W. A. P. Schuffer, die door den Raad van Beheer van het Koloniaal Instituut te Amsterdam benoemd werd tot hoogleraar in tropische hygiëne aan de Universiteit aldaar, ter vervanging van Prof. van Loghem.

Oostwaarts, door Louis Couperus.

Bij H. F. Leopold te 's-Gravenhage verscheen het boek met bovenstaanden titel. Louis Couperus werd ons ontrukkt nadat hij de laatste drukproeven van dit werk had geoorlogd. Het voorwoord dat hij van plan was te schrijven moeten wij missen; in de plaats is gekomen een korte inleiding van een zijner vereerders, den hr. S. F. van Oss, die het ontstaan van het werk schetst.

Couperus ondernam, vergezeld van zijne echtgenoot, in het najaar van 1921 een reis naar Nederlandsch-Indië, China en Japan, als speciaal correspondent van de „Haagsche Post”. In een-en-zeventig brieven, die verschenen in de Nrs. van 17 Dec. 1921 tot 5 Mei 1923, gaf hij de ontvangen indrukken weder. Het plan-China moest worden opgegeven door de aldaar uitgebroken onlusten; en hij ging na een zeer kort oponthoud in Hongkong door na Japan, waar hij ernstig ziek werd. Nauwelijks aan de betere hand toog Couperus opnieuw aan den arbeid om de opdracht welke hij had aangevaard te vervullen. De brieven uit Japan zullen wellicht later als afzonderlijk boek verschijnen, zoodat „Oostwaarts” nagenoeg uitsluitend den Indischen Archipel betreft.

De brieven in de „Haagsche Post” verschenen over Ned.-Indië, trokken in der tijd zeer de aandacht, en om hun letterkundige waarde en om de voorstelling welke Couperus van het tegenwoordig Indië, vergeleken met het vroegere,

BESCHIKBAAR.

Bij UW BEZOEK AAN
BRUSSEL, OSTENDE of BLANKENBERGHE,
 bemerk U, dat Uw kleederen gekreukt, gevlokt of gescheurd zijn.

U kunt ze moeilijk missen . . . . . Geen nood
Wij Reinigen en Persen Uw Kleding
terwijl gij slaapt!

THE AMERICAN EXPRESS CLEANERS AND TAILORS
 hebben eigen ateliers te

BRUSSEL, OSTENDE, BLANKENBERGHE.
 Palace Hotel 39 rue Royale Hotel Excelsior
 Astoria Hotel Royal Palace Hotel Belle Vue
 Grand Hotel rue de la Limite Grand Hotel

Onverschillig waar U logeert, wij Stoomen (binnen 24 uren, Reinigen, Verven, Repareeren, Keeren, Plisseeren, Stoppen (American Stoppage) alles zoo vlug en zoo goedkoop, dat wij reeds vele Hollanders onder onze trouwste Cliëntèle mogen rekenen.

Indien Uw verblijf zoo kort is, dat Gij in een der bovengenoemde plaatsen niet overnacht, dan reinigen en persen wij Uw kleding,

terwijl gij Uw courant leest of even een brief schrijft.

American Express Cleaners & Tailors

Prop.: M. ANDRÉ,
 4 rue Grétry, BRUSSEL
 (eerste Zijstraat rechts op den Boulevard komende van de Place Bronckère).

BESCHIKBAAR.

PIANO'S
RIPPEN
P. Heinstraat 42
DEN HAAG

Ook in huur en in huurkoop

BESCHIKBAAR.

Om goede zaken te maken

is het noodig goede waar te leveren.
 Doch het publiek moet weten dat gij die levert. Dat bereikt gij alleen door **goede en voortdurende reclame.**

GEBRUIK DIT BLAD

VOOR UW

Reclamecampagne.

Voor het overige bevat de afl. nittreksels uit de Notulen der algemeene en directie-vergaderingen van het Genootschap, met Bijlagen.

Oudheidkundig Verslag 1922, 4e kwartaal.

Mede als uitgaaf van bovengenoemd genootschap is vercheenen het verslag over het 4e kwartaal 1922 van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië. Behalve een overzicht van hetgeen door genoemden tak van dienst werd verricht in dat tijdvak, (waarbij een lijst van fotografische opnamen, bevat het verslag eenige afzonderlijke, als Bijlagen opgenomen bijdragen, als: Tjandi Sawentar. Bouwkundige beschrijving, door B. de Haan (met ill.). — Willekeur of regel? door Dr. Martha A. Muusses (handelt over de verklaring der beteekenissen van reliëfs aan oudheden). — Het ium Medaton van Ternate (korte beschrijving met catalogus), door N. S. van de Wall (met ill.).

Bulletin Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië.

Geregeid ontvingen wij het op onbepaalde tijdstippen verschijnend Bulletin van den Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië, doch meestal gaf de inhoud geen aanleiding om de aandacht onzer lezers er op te vestigen. Trouwens in den boezem der vereeniging zelf werd meermalen aangedrongen op verhooging der leesbaarheid van het orgaan, door het opnemen van bijdragen.

Het Nr. van 1 Sept. j.l. (Bulletin 211) komt aan dien wensch tegemoet. Men vindt er bijv. het eerste gedeelte van een verhandeling in van Dr. P. H. M. Travaglio over het krankzinnigenwezen in Ned.-Indië; de schr. geeft hierin een historisch overzicht dat teruggaat tot 1824, toen een deel van het Chineesche hospitaal te Batavia werd ingericht voor krankzinnigen „behoorende tot de Chineesche, inlandsche en andere onchristen natien”.

Verder een opstel van Dr. D. G. W. van Voorthuysen over ziekenhuisbeheer in verband met de ziekeninrichting Ngembak-Darmo te Soerabaja.

Ten slotte zij gewezen op een „Ingezonden van Dr. S. Citroen: De nota van de Salariscommissie en de Universiteitsplannen, waarin de schr. zijn bezwaren uiteenzet tegen de meeningen van hen die thans den tijd rijp achten voor een Indische Universiteit. Het slot zegt: „Het gevolg zal zijn dat we denzeliden toestand krijgen als die in Britsch-Indië reeds bestaat. We vormen kunstmatig een geleerd proletariaat, menschen met een doctorstitel die uit armoede huisjongen e.d. worden. Dit geleerd proletariaat, slachtoffers van een verkeerde politiek, zal de kern vormen van de ontevredenheid waaruit de toekomstige Gandhi's (lees Tjokro's e.a.) geboren worden”.

Een rondreis door de Padangsche Bovenlanden.

Een mooi geïllustreerd artikel in de Oct.-afl. van Aarde en haar Volken trekt de aandacht; de schr. „Philius Fogg” vertelt van een rondreis door de Padangsche Bovenlanden.

Sumatra's Westkust biedt onnoemelijk veel schoons en een van de mooiste tochten, die men maken kan, is wel de rondrit van Padang uit over Alahan Pandjang, langs het meer van Singkarak en door de Anei-kloof terug. Deze toer valt per auto in één dag te doen; liever echter neme men er meer tijd voor, anders moet men van den vroegen morgen tot den avond reizen, en kan alle indrukken onmogelijk verwerken, nog afgezien van de vermoeienissen.

Wat heeft de auto hier de laatste vijftien jaar veel verandering gebracht in het toerisme! Allerlei mooie plekken, die geïsoleerd lagen, waren vroeger haast onbereikbaar. Wie had er den Soebang-pas ooit gezien? Wie kende de mooie meren van Alahan Pandjang? Alleen enkele ambtenaren, die er zijn moesten.

De reis ging toen nog per karretje, en er werden vooruit waarden gestationneerd. Nog kan men enkele van die oude stellingen langs den weg zien. Geradbraakt kwam de reiziger 's avonds op de plaats van bestemming aan. En hij verhaalde dan later wel van het wonderbaarlijke natuurschoon, ginds in die mysterieuse bergen, die we in de verte konden zien, maar dat alles bleef voor ons terra incognita, het Beloofde Land! Hoe moesten we er komen? En nu ligt dat Beloofde Land voor den toerist open!

Locale Belangen.

Afl. 6 van den 11en jaarg. (16 Sept. '23) brengt een artikel van den heer J. F. H. A. Later: „De nieuwe decentralisatie van bestuur”, waarin de schr. opmerkingen ten beste geeft naar aanleiding van de ontwerpen der Provincie- en Regentschapsordonnanties. — Een uit het maandschrift Nieuw-Indië overgenomen bijdrage van Mr. A. M. Joekes handelt over „onrechtmatige vernietiging van desa-besluiten” door den resident van Pasoeroean. — Verder bevat de afl. o.m. den tekst eener uitvoerige Nota van den hr. H. J. J. Schneider, aan den gemeenteraad van Bandoeng ingediend „betreffende eventueel in te voeren woningonderzoek en woningstatistiek”.

Algemeen Landbouweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 11 (15 Sept. '23). Over het

N. V. Meubelfabriek „DELTA”

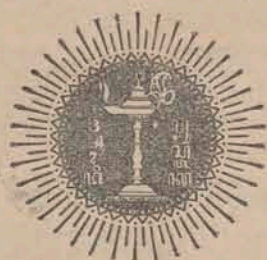
Van Broekhuizenstraat 26-28-30 - Telef. 893

NIJMEGEN

Wij kunnen U momenteel aanbieden: S

Complete Huiskamers van af f 315.-

ADI-POESTAKA

Boekhandel en Uitgevers-Mij.
L. v. Meerderv. 332 - Den Haag
Tel. M. 5611.

Hooftdepôt van de uitgaven van het „Java-Instituut” en van „De Commissie voor de Volkslectuur” te Weltevreden.

Levering van alle Boeken op elk gebied, ook Buitenlandsche Uitgaven.

Speciaal zijn we goed gesorteerd in Oostersche Werken.

Bij alle Boekhandelaren en bij de Uitgeefster.

Tempel en Paleis in Hindoestan

door MAURITS WAGENVOORT.

Met 25 Illustraties.

Prijs: f 3.20.

Dit werkje bevat o.a. reproducties van Etsen van Nieuwenkamp en geeft den lezer een denkbeeld van de grootsche bouwkunst van Hindoes, Dravidiërs en Mohammedanen in Voor-Indië.

De Javaansche Danskunst

door Th. B. VAN LELYVELD.

Met 38 Illustraties.

Prijs: f 3.20.

De schrijver, die op Java in kringen van Inlandsche grooten heeft verkeer, is de eerste, die ons op systematische wijze in het wezen der Javaansche danskunst inleidt.

Het werk wordt o.a. verlicht door opnamen van Mevrouw Linda Bandara aan de dans- en muziekschool te Jogjakarta, genaamd: „Krido-Besko-Wiromo”, waardoor de lezer o.a. op aanschouwelijke wijze kennis maakt met de elementaire bewegingen van den Javaanschen dans.

De Geur van Moeders Haarwring

door NOTO SOEROTO.

2E DRUK.

Prijs . . . . . f 3.75.

Uit de Persbeoordeelingen:

„. . . . Hier ligt een bundel Nederlandsche verzen van een Javaanschen dichter voor ons, wiens poëzie ons *dwingt* ze met die van onze grootste poëten te vergelijken. Dat is iets, wat mij boeit en onweerstaanbaar tot mediteeren brengt. Een boek van groot gevoel en hooge beschaving. Een dichter, die niet van de dingen, maar van hun innerlijke wezen zingt”.

[JOHAN KONING in „Weekblad voor Indië”.

„. . . . Hoe devoot en hoe vol blijde ontroering zijn de gedichten, waarin Noto Soeroto zijn moeder dezingt, een hulde, sterker en dieper dan het liefdesbed van den minnaar, omdat ze zuiverder is en niet zischt of afsmeekt, maar slechts dankt en bidt en eereert . . . De schoonheid van zijn vaderland en ile monumenten van de beschaving van zijn heetgeliefd volk brengen den dichter tot geestdrift en het lied rijst uit zijn ziel . . . .”

PETER V. ARKEL in „Nieuws van den Dag van Ned.-Indië”

J. A. VAN HEIJNINGEN
FABRIEK VAN GRAFHEKKEN - SANITAIRE ARTIKELEN
AANLEG VAN GAS- EN WATERLEIDING
LEVERING VAN ALLE SOORTEN
HAARDEN, KACHELS en FORNUIZEN
:: ELECTRISCHE SMEDERIJ ::
WESTEINDE 159 TELEFOON M. 2867 DEN HAAG

geeft. Ze nu in boekvorm voor zich te kunnen hebben, vermeerderd met het jongste portret van den schrijver en een groot aantal illustraties, zal aan velen welkom zijn. Ook aan het uiterlijk van het boek is groote zorg besteed. De, deels vergulde, wajangfiguur op donkeren achtergrond van den stemmig bruingekleurden band, geven het geheel iets voornaams, waarmede de typographische uitvoering van den tekst en platen gelijken tred houdt.

Gedenkboek van Nederlandsch-Indië.

Het met spanning verwachte Indische gedenkboek, uitgegeven ter gelegenheid van het Regeeringsjubileum van H. M. de Koningin, is hier te lande aangekomen en door tusschenkomst van den boekhandel verkrijgbaar gesteld. Erkend moet worden dat de Indische pers, die ons van tijd tot tijd onthaalde op mededeelingen welke op dit werk betrekking hebben, niet heeft overdreven in haar lof.

Aan de totstandkoming van het op gr. 40 formaat gedrukt boek, met 571 blz. tekst, hebben niet minder dan 126 personen en instellingen hunne medewerking verleend, waardoor een geheel is verkregen dat in alle opzichten een beeld geeft van Indië in de periode 1898—1923.

De verschillende onderwerpen van behandeling — ruim 360! — zijn in de inhoudsopgave ingedeeld onder de volgende verzameltitels: Land en volk. — De binnenlandsche verhoudingen. — De handhaving van het recht. — Onderwijs en opvoeding. — Wetenschap en kunst. — Godsdienstig en maatschappelijk werk. — De economische ontwikkeling van Indië. — Het verkeerwezen. — De financiën. — De internationale positie van Indië.

De tekst wordt besloten door een groot aantal fraai uitgevoerde platen; als bijzonderheid kan worden gemeld niet alleen dat de samenstelling en uitvoering van het gedenkboek uitsluitend in Indië heeft plaats gehad, doch dat ook het papier voor den tekst is geleverd door de papierfabriek te Padalarang.

Eene bespreking van den veelzijdigen inhoud van dit standaardwerk zou ver vallen buiten het kader dezer rubriek, waarom we volstaan met een krachtige aansporing aan onze lezers om er persoonlijk kennis mede te maken. Onzerzijds slechts een woord van hulde aan de commissie, onder wier leiding het werk tot stand kwam: de H.H. Dr. D. A. Rinke, L. F. van Gent en W. A. Penard. Ook de firma G. Kolff en Co. te Weltevreden verdient hulde voor de fraaie technische uitvoering.

Suriname.

In ons nummer van 11 October namen wij uit de N. R. Ct. van 25 September een bericht over omtrent de approviandeering van het stoomschip „Cheenab” waarmede emigranten van Batavia naar Suriname zouden overgebracht worden. Daarna vonden wij over deze aangelegenheid niets meer vermeld.

In „Suriname” van 18 September lazen wij nu dat de „Cheenab” den 15en September te Paramaribo is aangekomen met 657 Javanen, w.o. 468 mannen, 163 vrouwen en 26 kinderen. Aan boord overleed een man, terwijl op de reis een vrouw werd vermist, die vermoedelijk over boord is gesprongen. Het transport zag er over het algemeen goed uit, terwijl de gezondheidstoestand gunstig kan worden genoemd.

Wij moeten nog eens terugkomen op de kwestie van de „treef” in Suriname. De redactie van het blad „Suriname” verklaart in het nummer van 11 September nader wat ze had bedoeld met het verband tusschen droom en onderbewustzijn in zake „treef”.

Wij willen er thans niet anders van zeggen dan dat wij, in het belang van de volksgezondheid, hopen dat er een einde komt aan deze, naar wij meenen, specifiek Surinaamsche eigenaardigheid, en tevens aan het volksgeloof dat overtreding van de „treef” de oorzaak is van lepra.

Nu wij het weer over dit onderwerp hebben willen wij hier, in aansluiting aan de meening van Professor Flu, die wij in ons nummer van 18 Oct. mededeelden, aanhalen wat de heer J. W. W(olff) oud-geneeskundig inspecteur in Suriname in zijn eersten medischen brief in „Het Handelsblad” van 24 October (derde avondblad) over deze kwestie schrijft. Na er op te hebben gewezen dat de reeds sedert lang genomen maatregelen er niet toe heb-

Genua en Marseille
Geregeelde Koeriersdiensten
voor passagiers.
REISBUREAU LINDEMAN
’s-Gravenhage
Rotterdam - Arnhem - Groningen - Utrecht

ben geleid de lepra uit te roeien, zegt hij: „Dit is wel voor het grootste deel te verklaren, doordat de isolatie slecht of in ’t geheel niet werd toegepast, omdat de bevolking zelve niet bevreesd was voor besmetting. Dit ontbreken nu van alle vrees voor besmetting is uiterst merkwaardig en is een factor die helaas nog heden in Suriname eene doelmatige bestrijding in den weg staat. Zooals men weet, wordt de ziekte door een bacil veroorzaakt, die in alle lepreuze wonden in groot aantal te vinden is, en wordt ze waarschijnlijk door langdurig contact van gezonden met zieken overgebracht. Een groot deel der bevolking van Suriname (en niet alleen het ongeletterde deel), gelooft echter niet aan bezou kunnen verdragen, of men beschouwt de ziekte wordt overgebracht door ’t eten van „treef”, d.i. voedsel, dat een bepaalde persoon of familie niet zou kunnen verdragen, of men beschouwt de ziekte als een straf voor begane zonden. In beide gevallen vindt men isolatie onnoodig” . . . .

In verband met het bovenstaande willen wij hier uit het verslag in de N. R. Ct. van 28 October (Ochtendblad B) van het 5e congres van de Far Eastern Association of Tropical Medicine te Singapore van 3—12 September het volgende aanhalen:

„De vijf lezingen over lepra, waren hoofdzakelijk gewijd aan de resultaten met de moderne therapie bereikt. De toekomst der lepralijders wordt bemoedigender. Van verschillende kanten vermeldt men de goede resultaten. Belangrijke verbetering wordt in het grootste deel der gevallen bereikt, in sommige gevallen durft men zelfs reeds van genezing spreken. Zelfs in het ongunstigste geval kan een stilstand van het proces worden bereikt. Tijdig onder behandeling gekomen, behoeft een lepralijder niet meer in het bekende afzichtelijke stadium te komen. Wel zal de behandeling lang, liefst jaren moeten worden voortgezet, maar naar mate de jonge gevallen meer direct in behandeling komen en de oudere patiënten geleidelijk verbeteren of sterven, zal ons steeds duidelijker blijken, welke goede resultaten met de nieuwere geneesmethoden kunnen worden bereikt.

Wel zal men zich niet te veel moeten laten meesleepen met de te optimistische berichten, die in den laatsten tijd herhaaldelijk opduiken en die van snelle en volledige genezing spreken. Zoo ver zijn we helaas nog lang niet. Maar zeker is het, dat de bereikte resultaten steeds beter worden, en enkele volledige genezingen kunnen worden geboekt, belangrijke verbeteringen regel zijn bij goed volgehouden behandeling en vooral, dat wij meer en meer de overtuiging krijgen, dat wij in staat zijn de patiënten te brengen in een stadium, waarin zij niet of althans uiterst weinig infectieus zijn ook voor hun meest naaste omgeving.”

In hetzelfde nummer van de N. R. Ct. een verslag omtrent de mededeelingen door den Voorzitter, Prof. Went, in de op 27 October gehouden vergadering van de wis- en natuurkundige afdeling van de Akademie van Wetenschappen, gedaan over zijne reis naar Suriname. De Professor is zeer tevreden over de wetenschappelijke resultaten door hem verkregen en over de medewerking van alle kanten door hem ondervonden, vooral van de zijde van Dr. Stahel zonder wiens krachtige hulp en steun de reis onmogelijk zou geweest zijn.

„De stuwkracht — aldus Prof. Went — die van hem uitgaat, bij alles wat er op natuurwetenschappelijk gebied in Suriname geschiedt, heeft zich ook hier niet verloochend.”

Waar de Surinamers al niet zitten. Wij deelden vroeger reeds mede dat een Surinamer als stoker met Shackleton naar het Zuidpoolgebied was gegaan en nu vinden wij in „Suriname” van 14 September het volgende bericht:

„Per s.s. „Prins der Nederlanden” arriveerde

IN KRINGEN

waar men tot oordeelen bevoegd is, beschouwt men Aambeichzalf van broeder Benedictus als het eenigst, nooit falende middel. Prijs p. p. fl.— Verkrijgb. bij de voorn. drogisten

BESCHIKBAAR.

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.
Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.

Theoretische en praktische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, le Coupeuse,
 Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
 Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

thier de heer W. W. Fernandes, zoon van de bekende heer Henry Fernandes van Kwatta. De heer Fernandes Jr. diende als kapitein bij het Siamese leger onder den naam van Khan Praman Satolamark en was ingedeeld bij de topografische dienst. Hij is Ridder van de Orde van de Witte Olifant, van de Kroon v. Siam en de huisorde van de koning van Siam en bezitter van de Koningsmedalje van de huidige koning."

„Suriname” van 25 September bericht: Lord Dunsford, die zich sedert geruimen tijd te Georgetown bevindt in verband met de diamantindustrie in Demerara, heeft, naar de Argosy meldt, thans ook het voornemen opgevat onderzoek naar aanwezigheid van platina in den bodem te doen. Voor dit doel is door hem een groot terrein nabij de Christmas-vallen (Berbice-rivier) in concessie aangevraagd en verkregen."

Totale goudaanvoer te Paramaribo tot eind Juli, vergeleken met het vorig jaar: Jan. t/m. Juli district Suriname 68184 (vorig jaar 57893), district Saramacca 13773 (vorig jaar 8458), district Marowijne 4824 (vorig jaar 4912), district Lawa 127507 (vorig jaar 132368). Totaal 214288 (vorig jaar 203631).

Naar de Surinaamsche bladen mededeelen zal Professor Flu in de vacantie van 1924 wellicht een kort bezoek aan de kolonie brengen, in verband met de waterleidingsplannen.

Het volgende belangrijke bericht ontleenen wij aan „De West” van 5 October:

„Met genoegen vernemen wij, dat er sprake is om rechtsreeks onderhandelingen aan te knopen tusschen ons Gouvernement en de Hoofddirectie te Boston der United Fruit Company, over eventuele hervatting der bacoencultuur.

De heer Scudamore, die de vorige week de kolonie bezocht, acht de kans van weislagen niet uitgesloten. Toch zou het o.i. aanbeveling verdienen om zich vooraf telegraphisch te vergewissen of de uitzending van een gedelegeerde de instemming heeft der Hoofddirectie.

De Gouverneur heeft aan de Koloniale Staten bericht dat hij het voornemen heeft om den directeur van den landbouw af te vaardigen naar Boston. Het zou o.i. aanbeveling verdienen om hem te doen vergezellen van een planter die praktisch in de bacoencultuur werkzaam is geweest."

Curacao.

Mevrouw Brantjes

is onverwacht naar Nederland vertrokken. In den laatsten tijd zijn ook herhaaldelijk kinderen van den Gouverneur teruggekeerd, zoodat, als wij ons niet vergissen, deze laatste thans alleen nog op Curacao is gebleven.

De loodsdiensverordening.

De Koloniale Raad heeft een Voorloopig Verdrag uitgebracht. Algemeen was men van oordeel, dat naast de olieschepen alle op Curacao thuis behorende schepen van het voorrecht van half loodsgeld zouden moeten genieten, nu de zeilvaart gestadig achteruit gaat en ook de stoomvaart geen goede resultaten oplevert.

De Raad achtte zich in het algemeen niet gebonden aan de toezeggingen, door het Bestuur aan de C. P. M. gedaan buiten den Raad om, maar wilde daarmee toch zooveel mogelijk rekening houden.

Wij meenen ons te herinneren, dat Gouverneur Nuysens wel degelijk aan den Raad kennis gegeven heeft van de faciliteiten, aan de „Petroleum” te verleenen en dat daartegen toen niet het minste bezwaar is ingebracht.

Ook zijn de schepen, die ruwe olie voor de C. P. M. aanbrengen, als wij goed zijn ingelicht, Curaçaosche schepen, zoodat van eene uitzonderingspositie geen sprake meer is.

Erkenning van kinderen.

De Gouverneur heeft eene strafbepaling voorgesteld tegen de erkenning van kinderen, waarvan men weet de vader niet te zijn. De M. v. T. noemt dit een misbruik, dat niet zelden voorkomt en voor den fiscus in verband met aanspraken op overtocht, kindertoelage, enz., nadeelige gevolgen heeft. Het feit is nu reeds strafbaar als valsheid in eene authentieke akte, maar de Gouverneur wil er een afzonderlijk misdrijf, strafbaar met hoogstens 2 jaren, van maken op het voetspoor van Ned.-Indië.

Merkwaardige beschouwingen zijn daarover in de afdelingen van den Kolonialen Raad gehouden.

„Eenige leden vroegen zich af of het erkennen van een kind, waarvan men de vader niet is, wel een daad is, zóó ongeoorloofd, dat daartegen de macht van de strafwet dient te worden te weer gesteld. Het wilde hun voorkomen, dat in zeer vele gevallen, vooral onder de volksklasse in de kolonie, die daad, ofschoon berustende op een onwaarheid en uit streng dogmatisch oogpunt derhalve verkeerd, toch een uiting is van hooge moraliteit. Aan het kind, dat, buiten schuld, zonder naam en zonder staat in de wereld komt te staan en in zijn verder leven van de zijde van de maatschappij dikwijls de geringschatting heeft te verduren, welke velen voor „onechte” kinderen aan den dag leggen, geringschatting, welke het bitterst gevoeld wordt bij de gewichtige momenten in zijn verder leven, bij het huwelijk b.v., wordt door strafbaarstelling van de erkenning door een ander dan door den natuurlijke vader, een gelegenheid ontomen om zich een naam, een in de oogen der burgerlijke samenleving smetteloozen staat te verwerven.

En wijst ook niet — zoo vroegen de leden tot dusver aan het woord — het feit, dat zeer dikwijls door de moeder tot een huwelijk besloten wordt, hoofdzakelijk om hare natuurlijke kinderen staat en naam te kunnen verschaffen op een streven naar zedelijke verheffing?

Is er daar iets in, dat in zoo hooge mate met de zedelijkheid zou strijden, dat de hulp der strafwet daartegen moet worden ingeroepen? Of zou de moraliteit beter zijn gediend, wanneer zulk een moeder, toch geen naam en staat voor hare kinderen kunnende verkrijgen, er de voorkeur aan zou geven zich niet door den huwelijksband te laten binden, maar haar leven ook verder in concubinaat door te brengen?"

Het is, als wij ons niet zeer vergissen, al eens meer voorgekomen, dat de K. R. poogde ongeoorloofde toestanden op zedelijk gebied te verdedigen met een beroep op „bestaande maatschappelijke toestanden en levensbeschouwingen." Van die geringschatting voor onechte kinderen merkt men op Curacao nog al niet veel. En als er tot zooveel huwelijken besloten werd door moeders „hoofdzakelijk om hare natuurlijke kinderen staat en naam te kunnen verschaffen", dan is het wel vreemd, dat zoo weinigen, dat tijdig bedenken. Men zie de geboortestatistieken.

„Andere leden" merkten dan ook op, dat „de redenen, welke tot de huwelijken van moeders reeds van natuurlijke kinderen leiden in den regel niet van zoo hoog ideëlen aard (zijn) als hiervan wordt voorgesteld. De praktijk des levens wijst dikwijls anders uit.

Het is — zoo vervolgden de leden thans aan het woord — zelfs aangenomen, dat het nog al dikwijls voorkomt, dat een moeder, hoofdzakelijk om der wille van hare natuurlijke kinderen, in het huwelijk treedt en door die daad formeel tot een zedelijker leven wederkeert, — het is ook dan nog de vraag of op den duur het weren van den leugen

Heeren- en Dameskleeding naar Maat

Billijke Prijzen Prima Stoffen Eerste Snit

Gelegenheid tot Abonneeren

AANBEVELEND,

WILLEM VAN HOUT
 MOLENSTRAAT 47B TEL. H. 2324

Voor het bereiden van een voortreffelijke Rijsttafel zijn de

Recepten van een Ind. Kokki

onmisbaar „De Ind. Rijsttafel" door FR. BLOM, Schrijver van „Moderne Kookkunst", verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de Uitgeefster Nobelstraat 20, Den Haag.

Prijs f 1.00

ARBEIDSBEURS VOOR DEN OUD-IND. MILITAIR

Gevestigd te NIJMEGEN

Oude Varkensmarkt 41-43 Telefoon 1867

Geopend van 9-12 v.m. en van 2-4 uur n.m. Zaterdags ná 12 uur gesloten.

Directeur: A. VAN BOXTEL,

Correspondentschappen in vele plaatsen.

Correspondentschap te

AMSTERDAM, J. van Loggem, Cilliersstraat 30. DEN HAAG, G. J. L. Verhoeven, Halleystaat 63. ROTTERDAM, J. F. Ferwerda, Calandstraat 24a. ARNHEM, G. J. Hoesink, Emmastraat 58.

N.N. Werkgevers!

Bovengenoemde Beurs stelt zich ten doel Oud-Indische Militairen aan den arbeid te helpen.

Zij is nagenoeg te allen tijde in staat om degelijke Oud-Indische Militairen beschikbaar te stellen voor verschillende betrekkingen, als bijvoorbeeld:

Boekhouder, Kantoorbediende, Concierge, Huisbewaarder, Portier, Fabrieksopzichter en -waker, Jachttopziener, Magazijnmeester, Magazijnknecht, Wissellooper, Ploegbaas, Depôthouder, Huisknecht, Hulpmonteur, Stoker Centrale Verwarming, Knecht van de Apotheek en ander personeel voor Zieken- en Weeshuizen, waaronder ook gediplomeerde Verplegers, Controleurs en Wakers voor den Nachtveiligheidsdienst, Telegrafisten en Telefonisten, Koks, enz., waaronder geschoold Personeel.

De personen zijn allen vrij van militaire plichten. Gaarne houdt zij zich aanbevolen voor Uwe aanvragen om personeel, zoowel hier te lande als in Ned. Oost- en West-Indië.

Haagsche Steenkolen-Maatschij
 voorheen J. KEMPS
 Hofleverancier
 Kantoor: Z.-O. Buitensingel No. 170
 Den Haag Tel. H. 107

BESCHIKBAAR.

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
Bandversiering van SOERJOWINOTO
Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
en bij de Uitgeefster

Uit de persbeoordelingen:

„... Het Nederlandsche volk zou zichzelf te kort doen, indien het Açoka niet vasthield en het tot zijn blijvend bezit maakte als een zijner uitnemende scheppingen”.

(L. J. M. Feber in *De Maasbode*).

„... De brandende vragen van onzen tijd hebben grooten invloed op het werk uitgeoefend, en menige gedachte uit het Açoka-drama, de hoofdlijn niet het minst, loopt parallel aan de stroomingen, die in het geestelijke leven van onze dagen aandacht eischen. Deze Açoka-figuur is een mensch. Een mensch, bewogen door machtige driften, ontroerd door diepe en smartelijke gevoelens, aangeraakt door verheven wijsheid”.

(Herman Middendorp in *De Nieuwe Gids*).

„... Hier is al dadelijk de distinctie, die wij op het tooneel zoo ongaafne missen. Açoka, de hoofdfiguur, is een menschelijke koning — ware hij in onzen tijd geboren, men zou hem wellicht voorzitter van den Volkenbond hebben gemaakt — doch hij is geenszins een gekroond democraat of president van de republiek. Hij blijft — eere den schrijver — Majesteit, in den besten zin”.

(Top Naeff in *De Amsterdammer*).

„... De groote rijkdom van dit werk ligt in zijn idealiteit; de geestelijke ontroering is een adel er van. Als men bij dit werk vergelijkt al hetgeen gemeenlijk voor Nederlandsch tooneelwerk doorgaat, dan voelt men direct weik een hooge vlucht de heer Gonggrijp heeft genomen”.

(Johan Koning in *De Hollandsche Revue*).

Uitgave van „Ādi Poestaka”

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Laan v. Meerderv. 332 - Den Haag - Tel. M. 5611

Bezoekt de Tentoonstelling

van

Heulstraat 19 - Den Haag

Oost- en West-Indische Kunstnijverheid, in de vóórval, thans speciaal van Bataksche weefsels.

Toegang vrij.

Iederen werkdag geopend van 10—6 uur; 's middags tusschen 12—2 uur gelegenheid tot het gebruiken van *nassi goreng* of *bamie*. Donderdagdags *djanganan (gado-gado)* tegen f 0.75 per portie en 's Zaterdagdags eenvoudige rijsttafel à f 1.50.

Tusschen 3—6 uur thee of Indische stroop mel *kwee-kwee*, à f 0.25 per portie.

De zelfgemaakte stroop (rose, assem, vanille en ananas) is ook per flesch verkrijgbaar à f 1.20.

Pas ontvangen een collectie *akar bahar* armbanden tegen de rheumatiek à f 2.50 per stuk.

WISBRUN & LIFFMANN

Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

zoo men wil van de onwaarheid, niet van grooter moreele beteekenis zal blijken te zijn, dan het toelaten daarvan met het oog op uitzonderingsgevallen. Dat het werkelijk uitzonderingsgevallen zijn, waarin de onwaarheid heilzame vruchten zou dragen, mag wel worden aangenomen, als men bedenkt, dat van het zedelijk peil, waarop de huidige moeders reeds van natuurlijke kinderen (van verschillende vaders vaak) in den regel staan, wel het een en ander valt af te dingen.”

Bezuiniging.

De ontwerp-verordening tot wijziging van de „Algemeene Verordening I. U. en D 1908” heeft de K. R. aanleiding gegeven tot eenige zuinigheidsbeschouwingen, waarin wij mee de stem van den teruggekeerden deskundigen voorzitter meenen te beluisteren:

„Nagenoeg algemeen was men van oordeel, dat het in hooge mate ongewenscht zou wezen onder de tegenwoordige omstandigheden tot verdere belastingverhoging van eenige beteekenis over te gaan.

Zooals uit het tegelijk met dit verslag uitgebracht wordend voorloopig verslag over het ontwerp tot verhoging van het vergunningsrecht moge blijken, stonden de afdelingen niet afwijzend tegenover eene verhoging — zij het ook in mindere mate dan door het Bestuur voorgesteld — van dat recht. Maar daarbij moest het — naar der Afdelingen oordeel — voorloopig dan ook blijven.

Tweeërlei waren de bezwaren, welke tegen verdere verzwaring van den belastingdruk naar voren werden gebracht.

Eenerzijds wilde het aan vele leden voorkomen, dat verbetering van de koloniale financiën niet eenzijdig in de richting van immer verder doorgedreven belastingverhoging moest worden gezocht, maar mede, zelfs veeleer, in die van vermindering der uitgaven voor het huishoudelijk beheer der Kolonie; anderzijds achtte men de gunstige uitkomsten van de Middenstaten over de reeks kwartalen van 1921 af gerekend, van dien aard, dat het onverantwoord zou zijn te achten, zonder af te wachten waarheen de geregelde stijging van de opbrengst der Middenen ons zal voeren, reeds thans tot blijvende verzwaring van den belastingdruk te besluiten. Temeer, waar die stijging haar oorsprong vindt niet alleen in reeds tot stand gebrachte belastingverhogingen, maar ook in gewijzigde economische toestanden.

Sterk deden verscheidene leden vooral gelden het argument, dat in de eerste plaats in bezuiniging op de uitgaven, slechts secundair in belastingverhoging de verbetering van de verhouding van inkomsten en uitgaven op het budget der Kolonie moet worden gezocht.

Deze leden wezen er op, dat niettegenstaande de Raad haast geen enkele gelegenheid om op bezuiniging aan te dringen ongebruikt voorbij laat gaan, van een ernstig streven naar zoodanige bezuiniging, althans van een doelbewuste bezuiniging over de geheele lijn, nog steeds weinig valt te bespeuren.

Evenmin als van een streven tot algemeene versoering van de bestuursadministratie iets valt te bespeuren, valt er op te merken te wijzen, waaruit zou mogen worden afgeleid, dat alle bestuursafdelingen zich doordrongen gevoelen van de noodzakelijkheid om de tot hare beschikking staande gelden zoo economisch mogelijk aan te wenden, daarvan het grootst mogelijke rendement af te dwingen.

Zelfs verwekt de wijze, waarop aan sommige takken van dienst 's Lands gelden verwerkt worden den indruk, dat er al heel weinig rekening wordt gehouden met den tegenwoordig haast universeelen eisch van zuinigheid.”

Als voorbeelden worden dan genoemd de aanwezigheid van den mijnningenieur, hoewel het drinkwater-onderzoek afgelopen schijnt; op de werkwijze van „Openbare Werken” en op de „Draadlooze”.

BESCHIKBAAR.

Voor een Rijwiel gaat men bij de Fa TIMMERMAN & Co.

JAVASTR. 40 TASMANSTR. 147 PLETTERIJSTR. 170
Tel. H. 219 Tel. M. 2509 Tel. H. 3742

HIMA RIJWIELEN
RUDGE-WHITWORTH
GOUDSTER

De aandacht mag ook wel eens gevestigd worden in verband met het vraagstuk der begrotingspolitiek, dat bij de wijziging van het Rr. aan de orde komt, op de slotopmerking van „meerdere leden”, die meenden, waar de uitgaven der kolonie de inkomsten nog overschrijden, bij het Bestuur te moeten aandringen zijn medewerking te verleenen tot het geraken tot de meermalen besproken splitsing der begroting, die tot zelf-administratie der kolonie zal moeten leiden.”

Uit den Verren Vreemde.

De Rijksconferentie.

Hetgeen te Londen aan de orde komt, zoowel ter Rijksconferentie, als ter Economische conferentie mag voor niemand onopgemerkt voorbijgaan, die zich in Nederland of in Indië interesseert voor de problemen van het grootte handelsverkeer. De protectionistische geest komt daar tot uiting op een manier, die wij van die zijde niet gewend waren zoo te hooren. Nadat vertegenwoordigers van de dominions zich niet voldaan hadden getoond over de protectie maatregelen van de regering, kwam de kanselier der schatkist, Neville Chamberlain, bewijzen aandragen, die het moederland vrij moesten pleiten. In 1919 is reeds per circulaire aan de departementen den wensch der regering kenbaar gemaakt, om bij 't aangaan van contracten werkelijk voorkeur te betrachten. Het luchtvaartministerie had verleden jaar geen artikelen uit 't buitenland aangeschaft. De marine had, uitgezonderd haar stookolie, 99% uit het eigen rijk betrokken. Het dept. van oorlog kocht alleen noodgedwongen voedingsmiddelen in het buitenland. Bij de posten was de aanschaffing van metalen binnen het Rijk voorgeschreven, met uitzondering van ijzer, dat hier niet te krijgen was.

In dezelfde zitting van de Economische conferentie deed Sir Ph. Lloyd-Greame uitkomen, dat de Engelse regering denkt een politiek te volgen van financieelen steun aan plaatselijke autoriteiten, aan maatschappijen van openbaar nut, zoowel in 't eigen land, als in de dominions en koloniën. Zij heeft voor de landverhuizing binnen eigen gebied aanzienlijke bedragen uitgetrokken.

De wijze waarop de Britsche politieke economisten aan den drang om protectie van de overzeese gebieden zijn tegemoet gekomen, heeft de vrijhandelaren in Engeland reeds wakker geroepen. Met kracht komen o.a. Westminster Gazette, Daily News, Daily Mail tegen de aangekondigde tarief-bescherming en voorkeurrechten op. De prijzen, de belastingen zullen in Engeland stijgen, de voedselvoorziening zal nog meer moeilijkheden ondervinden, roepen zij.

Ook van andere zijde is de alarmklok reeds geluid. Zoo heeft de Nederl. vereeniging tot bevordering van den vrucht-handel „Het Vrije Ruilverkeer”, in overleg met de Intern. Comm. t. bevordering van den vrucht-handel over de geheele wereld, de aandacht van den Volkenbond gevestigd op de geweldige belemmering voor het herstel van de welvaart van Europa en op de gevaren voor den toekomstigen vrede, gelegen in het toenemen van de protectionistische tarieven en voorkeurrechten, vooral tusschen moederland en koloniën.

Bedenkt men dat de Zuid-Afrikaansche premier aan de Rijksconferentie een uitgewerkt plan heeft voorgelegd voor het groote herstelwerk van de ontredde wereld, en dat hierbij een financieele reconstructie van Duitschland als eerste voorwaarde geldt, waartoe hij een gedragslijn aanbeveelt overeenkomstig die, welke ten opzichte van Oostenrijk is toegepast, onder leiding van een Volkenbondscmissie, dan zal men in het samentreffen van dit plan van generaal Smuts met het verzoekschrift van „Het Vrije Ruilverkeer” een tegenwicht vinden voor het egoistisch drijven der premiers van Australië en Canada, die Europa in zijn eigen vet willen laten gaar koken, terwijl het Britsche Rijk alleen aan zich zelf zal denken. Deze politiek der *self sufficiency* heeft een praktische logenstraffing gekregen, door de onthulling van Smuts, waarin hij het voornemen bekend maakte van Engeland, om in samenwerking met Amerika, een ernstige poging te doen om het Duitsche vraagstuk tot een oplossing te brengen, poging waarvan het goede resultaat vrijwel geheel afhangt van de vraag in hoever Poincaré tot medewerking zal zijn te vinden, maar die in elk geval aangeeft dat zij, die nu de Britsche politiek leiden, zich niet willen verstarren in de zelfgenoegzaamheid van het Britsche Rijk.

Intusschen wijst wat op de Economische conferentie medegedeeld is over de protectionistische practijk der Britsche departementen toch op een streven om „zelfbevoordeeling”, wél in sterke mate toe te passen, waar men niet openlijk durft breken met het buitenland, dat men als bron van grondstof, en vooral als afzetgebied toch niet kan missen.

EINDHOVENSCHE BOOMKWEKERIJ

TEL. 634 EINDHOVEN TEL. 634

LEVERING VAN ALLE SOORTEN
BOOMEN EN PLANTEN

TEGEN SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN

SPECIAAL ADRES VOOR HET
AANLEGGEN VAN LUSTHOVEN, TENNISBANEN, ENZ.

PFAFF naaimachines
zijn de beste. — Alleen verkrijgbaar bij
A. J. MEERPOEL
DEN HAAG Prins Hendrikstraat
hoek Roggeveenstraat
Telef. M. 4853.
DELFT Binnenwatersloot 26
Telef. 886.
Reparaties aan alle soorten en merken naaimachines. Speciale vakkundige emballering van Naaimachines voor Indië.

Wij fotografeeren U thuis
zonder verhooring
INLICHTINGEN:
FOTO-PERSBUREAU
Lange Poten 15a - DEN HAAG - Tel. H. 1741

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512
DROGERIEN :: CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

Is Baldwin voor de wereldrol van Groot Britannië ge-
nomen; de kopstukken op economisch gebied blijven meer
politisch gestemd.
De economische conferentie laat niet na telkens op het
afde aanbeeld te hameren. Toen daar b.v. de verbetering
van de gemeenschapsmiddelen tusschen de deelen van het
rijk aan de orde kwam, en op vermeerdering van die
middelen, evenals op bekorting van de benoedigde tijden
gedrongen werd, kwam weer een motie uitdrukkelijk
tegen, om bij concessies, die worden verleend op het gebied
van kabel- of draadlooze telegrafie, voorkeur te geven aan
het Britsche rijk gevestigde maatschappijen.
Zooeven werd al gewag gemaakt van de landverhuizing,
vraagstuk staat inderdaad in verband met de protec-
tionistische opvattingen. Ook hiervoor zou men aan self-
sufficiency willen gelooven, maar evenals de vrijhandelaars
als goeds verwachten van een kunstmatige kweek van
industrieën, verwachten zij ook niets goeds van een kunst-
matige leiding der emigratie en immigratie. De uitkomsten
lijken hen reeds in 't gelijk te stellen.
De Australische premier, de heer Bruce, verzekert wel dat
het land geen werklozen behoeft te hebben, en zich niets
hoofdt aan te trekken van de beperking der immigratie in
Vereenigde Staten, aangezien Australië allen, die daar
werk willen zoeken aan een bestaan kan helpen, maar de
Britsche emigranten willen niet naar Australië, al steunt
de Britsche regering hen financieel. Slechts een klein deel
der werklozen wil overzee zijn geluk gaan beproeven en
aan hen, die dit doen, blijft het meerendeel het vreemde
Amerika verkiezen boven het eigen Australië. Hier zij ook
opgeteekend, dat Australië voor enkele bedrijven zelf een
groot aantal werklozen heeft.
Dit komt ook wel overeen met de ondervinding, die wij
in Nederland en in Indië hebben opgedaan. De pogingen
aan om te Poespo in de Preanger een Hollandsche land-
bouwkolonie te stichten mislukten, evenals die om een
erenkolonie in Lembang, aan te leggen, of een nieuwe
landbouwverhuizing in Suriname te krijgen. Daaren-
toe blijven emigranten, zonder steun naar verschillende
delen van de aarde stroomden, en aarden deze daar veelal
niet goed.
Dit vraagstuk niet minder interessant dan dat der voor-
artariëven, uit een praktisch oogpunt staat 't, voor onze
belangen, hierbij in importantie echter verre ten
achter.

Lyautey l'Africain.
Den 23en October jl. kon de bedwinger van Fransch
Marokko een feestdag houden, dien 't zeker niet velen
geen is nog in volle activiteit te vieren. 't Was toen een
veeuw geleden dat maarschalk Lyautey de militaire
loopbaan van St. Cyr verliet, om als 2e luitenant de loopbaan
te beginnen, waarvan hij de laatste 20 jaren in 't een of
ander belangrijk commando in Afrika doorbracht. Hij is wel
niet zeer bijzondere figuur in de geschiedenis der Fransche
koloniën.

Trok hij reeds de aandacht tijdens zijn optreden in
Tschina, Tonking, Madagascar, zijn hooge eigenschappen,
als bestuurder, veldheer, pacificator, zijn toeh eerst ten volle
in hun recht gekomen, bij het brengen van Marokko onder
Fransch protectoraat. De hiervoor gevoerde strijd en de
daarmede gepaard gaande bevestigingsactie zijn nog niet
in volle volbracht, maar het succes ervan kan toch wel
als ten volle verzekerd en als voor 99% bereikt worden
beschouwd.

In 1912 stelde generaal Lyautey, na het karakter van den
land in Fez te hebben leeren kennen, een militair, politiek
sociaal plan op, om aan den Marokko-strijd een einde
te maken. In de grootsche opvatting, die een stelselmatige
vermeestering en bevestiging tegelijkertijd van het geheele
land omvatte, gaf hij een tijdperk van 10 jaren aan als
noodig om het gewilde resultaat te bereiken. Hij stelde
de meeste vrijheid van handelen en toezegging van voldoende
middelen tot voorwaarde.
De 5 jaren Europeesche oorlog hebben Frankrijk belem-
merd in 't trouw voldoen aan de hem gedane toezegging,
die heeft de uitvoering echter niet in sterke mate ver-
tragd. Het groote werk is thans volbracht.
Tegelijk met het soldatenwerk werd 't land in cultuur
gebracht; de beheerschte of overwonnen vijand voelt zich
rust en rustig onder het régime van den bewonderden
voerder en bestuurder.
De groote betekenis van dezen „Afrikaan" komt te
vooreker uit, naast het oneindige gesukkel der Spanjaarden
in de Rif, het Spaansche gedeelte van datzelfde Marokko.

Een kras oudje.
Met allen eerbied kan dit gezegd worden van mevrouw Dr.
Marie Besant de onverdroten pleitbezorgster voor de rechten
van den Indiër in Britsch-Indië. Den 1en October is te
Bombay haar 77en verjaardag gevierd. Hiertoef was in
Gaiety Theatre een feestelijke bijeenkomst belegd, onder
voorzitterschap van Mr. Jamnadas Dwarkadas. Een rij van

sprekers bracht hulde aan de Britsche vrouw, die zooveel
gedaan heeft voor de godsdienstige en politieke opvoeding
der Indiërs. Zij heeft zich een taak van verheven naasten-
liefde opgelegd, waarbij zij wist op groote tegenkating te
zullen stuiten, waarbij zij op miskenning had te rekenen,
maar zij heeft volgehouden. Meer en meer is datgeen, wat
zij als baanbreekster voorstond, erkend als te verwezen-
lijke mogelijkheid. Ook wanneer laster, misverstand, ver-
keerde opvatting of beoordeeling haar troffen bleef zij haar
roeping getrouw. De Indiërs hebben niet nagelaten meer-
malen hun waardeering voor haar werk te toonen, zij heb-
ben haar leiding herhaaldelijk aanvaard. Mrs. Besant is
nog vol ijver voor haar propagandawerk.

Internationale Conferentie over Vlootbeperking.
Voor de voorbereidende internationale conferentie, die
op 21 Januari a.s. te Genève zal worden gehouden, met
het doel om uitbreiding te geven aan de beginselen van
het verdrag van Washington tot beperking van vlootuit-
breiding door alle staten, die dit verdrag niet ondertee-
kend hebben, is ook Nederland uitgenoodigd.
Uitgenoodigd zijn op de eerste plaats vertegenwoordigers
der Staten, die zitting hebben in den Volkenbondsråd:
Brazilië, Engeland, Frankrijk, Italië, Japan, Spanje en Zwe-
den en in de permanente militaire commissie van advies
voor marinezaken.
Daarnaast zijn uitgenoodigd de staten, die behalve de
ondertekenaars van het verdrag van Washington en de
door vredesverdragen tot vlootbeperking gedwongen sta-
ten, oorlogsschepen bezitten, welke aan de definitie van
Washington inzake liniëschepen beantwoorden.
Deze staten zijn: Argentinië, Chili, Denemarken, Grie-
kenland, Nederland, Noorwegen, Sovjet-Rusland en Turkije.
Deze voorvergadering zal een ontwerp-verdrag voor de
vlootbeperking uitwerken, dat aan de algemeene conferen-
tie voorgelegd zal worden.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:
Op de leestafel, ter kennisneming van de leden:
Verslag van het Koninklijk Instituut voor Hooger
Technisch Onderwijs in Nederl.-Indië over het
tijdvak September 1922 tot September 1923, uit-
gebracht in de Algemeene Ledenvergadering van
16 October 1923.

Opgetreden als Algemeen Secretaris van het Ind.
Onderwijs-Comité Ir. J. van Tubergen, Oud Hoofd-
ingenieur der Burgerlijke Openbare Werken in
Ned.-Indië, Inspecteur van de Spoorwegen.

Van de Afdeling 's-Gravenhage:
LEZING over: *De schoonheid en den rijkdom van
Indië*, gelooft aan onze kennis en belangstelling,
met lichtbeelden, op *Vrijdag 9 November 1923*, des
avonds te 8 uur, in de bovensaal van de Oranje-
Sociëteit, Prins Hendrikplein, te houden door den
heer P. J. Zürcher, journalist.
Toegang voor de leden met een(e) introduce(e).

Van het Informatie-Bureau:
VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:
L. A. Uljee, Balistraat 19, Den Haag, als Administratief
Ambtenaar B. B.
P. Kasberg, Zaagmolenstraat 193a, Rotterdam, als onder-
wijzer.
L. H. Vreeling, Rozenstraat 14, Rijswijk (Z.-H.), als hout-
vester bij het Boschwezen.

**UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN
STAATSDIENST.**

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in
Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door
uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat
thans gelegenheid tot mededinging:
a. Onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderwijs (voor
onderwijzers hoofdzake vereischt).
b. Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.
c. Opzichter werkplaats voor afd. instrumentmakerij bij
den dienst der Staatsspoorwegen.

A. L. KLAASSEN
Kleermaker
THOMSONLAAN 9 DEN HAAG
TELELOON M. 5234

DE
„ADI POESTAKA"
UITGEVERS-MIJ EN
ALGEMEENE BOEKHANDEL

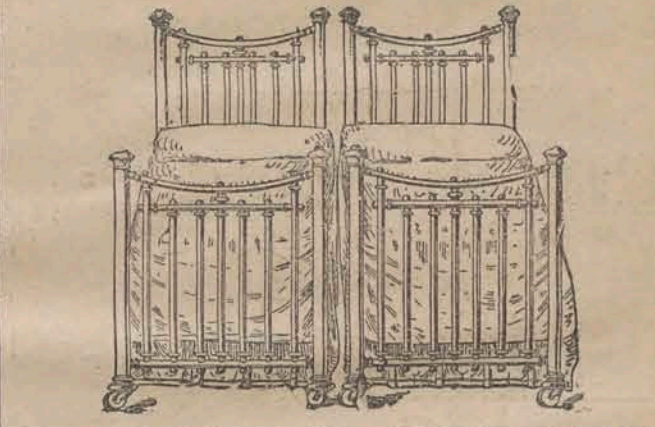
Laan van Meerdervoort 332 's-Gravenhage

levert

**ALLE WERKEN
OP ELK GEBIED**

Studieboeken voor Lager-, Middelbaar- en
Hooger Onderwijs; Leer- en Woordenboeken
voor Indonesische, Algemeen-Oostersche en
Moderne Europeesche Talen

W. J. M. SIMONIS
voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.
GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
TELEFOON H. 4420 DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN
Groote keuze vanaf het beste tot het
eenvoudigste.
Magazijn geopend van 8 1/2 tot 6 uur.

**LEDEN VAN DE
VER. „OOST EN WEST"**
hebben op vertoon van hun Lidmaatschap-
kaart toegang tot de Clublokale Restauran-
ten Leeszaal van de **Amsterdamsche
Burgerwacht**, Singel, hoek Vijzelstraat
Amsterdam.

Zij kunnen er elken Maandagmiddag
tusschen 12 en 2 uur Bestuursleden van de
Afdeling Amsterdam der Vereeniging Oost
en West aantreffen.

M. A. VREESWIJK
WIJNHANDEL - UTRECHT
Uitvoerige Prijscurant op aanvraag gratis.

**VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
ORGELS**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

**KANTOORBOEKEN
LOSBLADIGE BANDEN**

VOOR ALLE DOELEINDEN
VRAAGT GEILL. CATALOGUS

H. v. RIJMENAM - DEN HAAG
ORANJELAAN 21, Telef. 2157/58

**BINDT GIJ AL ZELF UW MUZIEK
IN EEN H.V.R. BAND?**

Alle bladen liggen volkomen vlak - Vraagt uwen Boekhan details

BESCHIKBAAR.

FIRMA J. ASJES Ez.

CARROSSERIE EN RIJTUIGFABRIEK
ALKMAAR

BOUW VAN ALLE SOORTEN RIJTUIGEN,
KOETSEN EN CARROSSERIEN VOOR
.....PERSONEN- EN VRACHTVERVOER.....

**NEDERL.-INDIË, OUD EN NIEUW
NOBELSTRAAT 20 'S-GRAVENHAGE**

In den nu loopenden jaargang (Mei 1923—April '24) verschenen de volgende belangrijke, rijk geïllustreerde bijdragen:

- Dr. F. D. K. BOSCH, Een hypothese omtrent den oorsprong der Hindoe-Javaansche kunst.
  - S. KALFF, Iets over Blitar.
  - Prof. J. A. LOEBER, Een oeroud wapen. II. Het blaasroer in Europa.
  - Dr. J. J. PAERELS, De Katoen-cultuur. De cultuur van Gambir in den Indischen Archipel.
  - P. B., Boecatan's Expositie.
  - Dr. EUG. M. M. PARAVICINI, Over de kapmessen van Nederlandsch-Indië.
  - Prof. Dr. PH. S. VAN RONKEL, Een nieuw boek over eene oude beschrijving van Indië en China.
  - Jhr. B. C. C. M. M. VAN SUCHTELEN, De ruïne van het oud-Portugeesche fort op Poeloe Endeh (Zuid-Flores) met naschrift door Dr. G. P. ROUFFAER.
  - Een zilveren huldeblijk aan de Koningin uit Borneo's binnenland.
  - W. O. J. NIEUWENKAMP, Een kort bezoek aan de eilanden Kisar, Leti en Roma.
  - Z., De Sultan van Boeloengan.
- Proefnummer wordt op aanvraag gratis toegezonden.

TRICOT ONDERGOEDEREN
VAN
JANSEN & TILANUS, FRIEZENVEEN

- d. Technicus voor electro-zwakstroom bij den dienst der Staatsspoorwegen (leider spoorwegtelegraafdienst).
- e. Instrumentmaker voor de spoorwegelectrificatie.
- f. Officier van gezondheid 2de klasse in vasten of tijdelijken dienst.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeling, onderafdeling A.B. (voor de betrekkingen genoemd onder a t/m e) en tot de 8ste afdeling (voor de betrekking onder f).

Van den Bond van Surinamers in Nederland:

HUISHOUDELIJKE VERGADERING op Maandag 24 September 1923.

Aanwezig met het Bestuur 28 leden en 5 donateurs. De Voorzitter opent de vergadering met een woord van hartelijk welkom aan de heeren Dr. Barend en M. T. Hylaard.

De Secretaris leest de notulen van de vorige vergadering voor, die zonder op- of aanmerkingen gearresteerd worden. — De leider van den boottocht bracht verslag uit. De Voorzitter meende, dat de Commissie verantwoording verschuldigd was aan het Bestuur. De leider toont aan, dat het succes zeer groot geweest is en dat het nadeelig saldo van f 7.20 door hem zal worden bijgepast. Na eenige heftige discussies, waaraan de heeren Barend, Liems e.a. deelnamen, werd het debat gesloten.

De Voorzitter deelt mee, dat aan H. M. de Koningin een telegram van gelukwenschen is gezonden. Verder wordt mededeeling gedaan van de opvoering van het toneelstuk „Rondom de Koningslinde” in tegenwoordigheid van H. M. de Koningin, bij welk stuk Suriname vertegenwoordigd was; van het sprekkur van den heer A. W. Drost voor handelsinlichtingen over Suriname; van de correspondentie met de Curaçaosche Scheepvaart Mij., waarin blijkt, dat wat behandeling betreft, de West-Indische employeés volstrekt niet ten achter staan bij de blanken. Ten slotte wordt melding gemaakt van een schriftelijken opleidingscursus voor zeevaart door Ph. H. Hermelijn; wordt een circulaire verzonden met een dringenden noodkreet van leden om achterstand aan te zuiveren; wordt instemming betuigd met den heer Schutz, die voorstelde ook van den Bond een afgevaardigde te benoemen in het Comité en worden de sterk afradende brieven aan Melis Schoten en Turksma om emigratie naar Suriname gememoreerd en ten slotte het schrijven om ontslag van den Voorzitter voorgelezen.

De Voorzitter deelt mee, dat de heer Smiet eindelijk geholpen is aan zijn pensioen door bemiddeling van den heer Hermelijn en thans naar Suriname is teruggekeerd. De heer Liems raadt aan zich in verbinding te stellen met de Black Diamond Line, ten einde emplooi te vinden voor de Surinaamsche varensgezellen.

Dr. Barend geeft zijne indrukken weer van den Bond. Men praat zich vast in kleinigheden. Hij brengt hulde aan het Bestuur voor zijn ernstig streven om de Surinamers te brengen tot een duidelijke organisatie.

De Voorzitter leest zijn bedankbrief voor. De heer Liems brengt hulde aan den heer Gemmel voor zijn werk als voorzitter.

De heer Hylaard had voor zijn vertrek gehoord, dat er eene partij bestaat, die tegen den voorzitter is. Uit den mond der vergadering heeft hij geen woord van waardeering gehoord, dat versterkt hem in het idee.

De Voorzitter repliceert, dat er geen partij is, noch in het Bestuur, noch in de vergadering, die hem er uit wilde hebben. Hij treedt alleen af, omdat de bondskas leeg is door achterstalligheid. De heer Liems: Als de Voorzitter geen andere reden heeft dan de financieele, wil hij den Voorzitter vragen nog twee maanden aan te blijven. Stelt voor geen jaarfeest, geen uitgaven te doen. De Penningmeester beweert, dat er geen partij bestaat. Wie niet werkt, maakt geen fouten. De heer Gemmel heeft vijf jaar zijn best gedaan.

De 2e Secretaris betuigt uitdrukkelijk, dat er geen kuperij bestaat; hij heeft slechts de belangen van den Bond op het oog (applaus).

De heer Hylaard zegt nog eens, dat hij bij al de kreten geen woord van waardeering hoort aan den Voorzitter en vindt dat bij een goeden functionaris vreemd. (Gelach). De heer Heckers neemt eerst tegen zijn zin het candidaatschap aan.

Bij stemming wordt de heer Heckers gekozen met 16 stemmen van de 29 geldige. De Voorzitter wenscht den nieuwen Voorzitter geluk met de benoeming en hoopt, dat hij bij voorkomende gelegenheden zijn raad zal inwinnen.

De heer Heckers dankt de vergadering voor het vertrouwen in hem gesteld en hoopt gaarne gebruik te maken van den raad van den heer Gemmel.

De Penningmeester geeft een overzicht van den finan-

BESCHIKBAAR.

cieelen staat. Met den toestand gaat 't geleidelijk voort. De meeste leden zijn niet energiek genoeg, vooral in het betalen van hun contributie.

De heer Liems interpelleert over de kwestie Plat. De Voorzitter zegt, dat de heer Plat uit den treure is aangetschreven. De heer Liems komt terug op den boottocht. De Secretaris zegt, dat uit het verslag van fouten der Commissie geen sprake blijkt.

Omstreeks half twaalf sluit de Voorzitter de vergadering.

Mutaties van 24 tot 31 Oct. 1923.

Nieuwe leden

- M. A. van Nieukerken, Architect, Den Haag, van Speijkstraat 38. f 5.—
- Mevr. M. C. A. Westendorp—van Krieken, Nijmegen, Rembrandtstraat 86. f 5.—
- G. A. Trebert, Nijmegen, Javaplein 16. f 5.—
- A. F. Neys, Gezaghebber Talaureilanden (res. Menado) f 5.—

Nieuwe begunstiger.

- Dr. J. B. C. Persenaire, Arts, Nijmegen, Wilhelminastegel 6. f 1.50.

Adresveranderingen.

- J. J. Verwijnen, Haarlem, van: Jordensstr. 30 naar: Huis „Rustoord”, Westerhoutpark 34.
- P. L. de Gaay Fortman, Burgemeester, van: Ridderkerk naar: Dordrecht.
- Son Excellence Dr. Hendrik Muller, Ministre des Pays Bas, van: Den Haag, Bezuidenhout 273 naar: 16 Strada Romana, Bucarest.
- Mevr. Wed. K. G. H. Feist, Wassenaar, van: Rijksstraatweg 102 naar: Leidscheweg 102, p.a. Mevr. Wed. J. T. van Streijen.
- A. F. Barthelemy, Den Haag, van: Sweelinckstraat 113 naar: Meezenlaan 105.
- Raden Hadi, Indisch Jurist, van: Scheveningen, Kanaalweg 102 naar: Den Haag, Rijklof van Goenstraat 72.
- Mas Soesanto Tirtoprodjo, Indisch Jurist, van: Scheveningen, Renbaanstraat 68 naar: Leiden, Kagerstraat 6. f 5.—
- Indologen-Vereeniging, Leiden, van: Thorbeckestraat 8 naar: Nieuwsteeg 12, p.a. J. Horst.
- Mr. Dr. J. Versteeg, van: Amsterdam, Amstel 93 naar: Waterlandsche Dijk 114 te Nieuwendam (bij Amsterdam).
- A. E. Kerkhoven, Directeur N.V. „Arjja Sari”, van: Apeldoorn, Loolaan 52 naar: Den Haag, Andries Bickerweg 8. f 5.—
- Mej. J. E. G. van Lookeren, Apeldoorn, van: Mariannalaan 19 naar: Regentesselaan 29.
- H. H. Schomaker, Utrecht, van: Parkstraat 43 naar: Witte Vrouwenstraat 1.
- Secretariaat D. S. V. „Onze Koloniën”, Delft, van: Koornmarkt 11 naar: Hugo de Grootstraat 74, p.a. H. A. G. Hazen.
- W. H. van der Haas, oud-Houtvester, van: Den Haag, van Boetelaerlaan 14 naar: Hotel „Austria” te Méran.
- Mevrouw H. A. de Boer, van: Medan, Hotel de Boer naar: Apeldoorn, Marialaan 22. f 5.—
- J. W. Ferman, Geëmployeerde s.f. „Gondongwinangoen”, van: Klaten naar: Amsterdam, Vondelstraat 18. f 5.—
- Mr. E. Ch. Grivel, Voorzitter landraad, van: Djokdja, Djokdja, naar: Den Haag, Laan v. Meerdervoort 355. f 5.—
- C. W. von Lutzow, student Handelshoogeschool, van: Semarang naar: Rotterdam. f 5.—
- W. Huson, Asp. Controleur B.B., van: Gorontalo naar: residentie Bali.
- F. A. E. Laculle, Ass.-Resident, van: Weltevreden Dep. B.B. naar: Batavia.
- C. E. Cohen, Controleur B.B., van: Modjokerto naar: Madioen.
- B. H. Gronewold, Res. 1ste Luitenant, van: Weltevreden naar: Bandoeng, Daoustaboulevard 18.
- J. Gyse Weenink, van: Solo naar de onderneming „Rollerkate” bij Bandoeng.
- E. F. Janssen van Raay, oud-Ass.-Resident, van Soekaboemi naar: Djokdja.
- D. P. F. Mars, Luit. Inf. Civiel gezaghebber, van: Wonomakromo naar: Raha (eiland Moena) Celebes.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Wanneer U bij uw leverancier van Geldersche worst, de worst ontvangt met een loodje gemerkt „Anton Hunink, Deventer”, dan verzeker u, dat die Worst van prima Geldersche varkens bereid is en door vakmannen gemaakt is, terwijl wij ons verantwoordelijk stellen voor de qualiteit.

Anton Hunink, Deventer.
Hofleverancier.

S

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes
 2de SCHUIJTSTRAAT 332 (Duinoord) - DEN HAAG

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H. B. S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B. (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen. Centr. verwarming, Electr. verlichting

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
 Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
 Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
 Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging „OOST en WEST”.
 HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

WONING VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1,50, noemmaal f 0,75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

WONING VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
  1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
  2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
  - I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - II. De Geëmployeerde bij de Javasuker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
  - IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - XII. Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I. 1. Nederlandsch-Indië en de handel. 2. Indische toestanden gezien door een inlander. 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland. 4. Sarikat-Islam. 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië. 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java. 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten. 8. De Europeesche vrouw in Indië. 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging. 10. Over de Kolonie Suriname.	Serie II. - No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië. 2. Het Javaansch toneel. 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië. 4. De thee-cultuur op Java. 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. 6. Een doode taal in Indië. 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java. 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië. 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is. 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

<ol style="list-style-type: none"> 1. Over Ball en zijne bewoners. 2. Bevolving in Nederlandsch-Indië. 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië. 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie. 	<ol style="list-style-type: none"> No. 5. Nederlanders in Indië. 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkseredietwezen. 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië 9. De Slavernij in Oost-Indië.
--	--

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd Heulstraat 17 (Hoofdbestuur).

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers en vrachtgoederendienst.

BESCHIKBAAR.

Wenschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de directiën te Amsterdam en te Batavia.

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

KRISTAL - PORSELEIN

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ., UIT DE PLATEELBAKKERIJ „ZUID-HOLLAND” TE GOUDA

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen

Garantie voor gave overkomst

Firma JOS. BROUWERS
 Wijnhandel

Kantoor:
 Noordeinde 202 - DEN HAAG - Tel. H. 2913

SPECIALITEIT in
ROYAL BARSAC
 Grand Vin Etampé
 à f 2.25 per flesch.

MEDOC, Supérieur
 à f 1.25 per flesch.

Verder alle merken verkrijgbaar

N.V. GOGARN'S
MEUBILEER. MIJ.

MEUBELN
BETIMMERINGEN
BEHANGERIJ
STOFFEERDERIJ

DEN HAAG ROTTERDAM
 NOORDEINDE 64c WESTNIEUWLAND 13
 TELEFOON H. 1076 TELEFOON No. 1774

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
 Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
 Vice-Versa

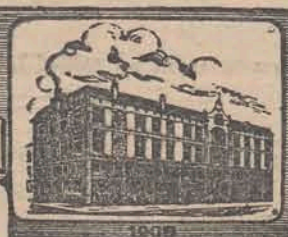
Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
 AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Huishoudelijke
en Keuken-Artikelen
Kolen- en Gasfornuizen

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773

Baden en Geysers
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels

Wereldmerk

L. C. JACOBI voorheen J. F. CUIJPERS
's-GRAVENHAGE - SOERABAYA
Regentesselaan 123 bij Regentesseplein Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren,
Stemmen en Transporteeren**
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het **meest
bekende adres.**

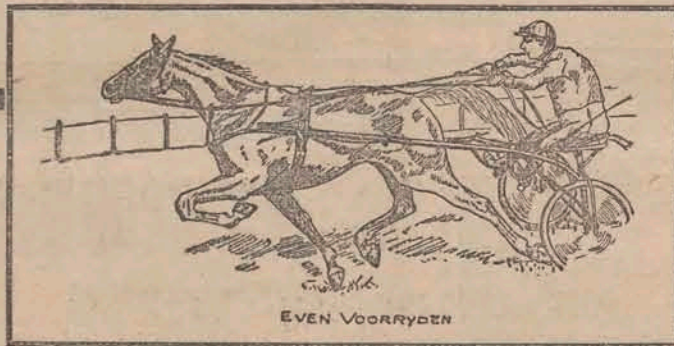
GROOTSTE voorraad, BESTE merken.
SPECIALAAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO'S
UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten
Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”
Anna Paulownastraat 30a, Tel. M. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds **VOORUIT** bepaald.

EVEN VOORRYDEN

De Paardenwereld

Geïllustreerd Weekblad

GEWIJD AAN

**Draverijen, Rensport, Concours-Hippique,
Fokkerij, Hoefbeslag, enz.**

Abonnement (franco per post) f 6.- per jaar,
desgewenscht te betalen in 2 halfjaarlijksche
termijnen van f 3.—.

Bevat o.m. de officiële programma's van de Draverijen en Rennen
dit jaar te houden op Duindigt.

AFZONDERLIJKE NUMMERS van dit blad zijn à f 0.20
verkrijgbaar aan de Spoorweg-Kiosken te Alkmaar, Amersfoort, Amster-
dam (1e en 2e perron), Apeldoorn, Bussum, Den Haag (H. S.), Gorin-
chem, Haarlem, Hilversum, Leiden, Rotterdam (Maas en Hofplein), Tiel.
Daarenboven te 's-Gravenhage in **HILLEN'S** Sigaren-
Magazijn, Prinsestraat 134 en Goudenregenstraat hoek Laan
v. Meerdervoort, en bij de Uitgevers: Nobelstraat 20.

A. SCHRÖDER & Co.
GROENMARKT 25-26-28 's-GRAVENHAGE

VIYELLA

DE heerlijke dracht

STUKGOED
APARTE DESSINS
PYAMA'S VOOR
DAMES - HEEREN
EN KINDEREN
DAMES
NACHTJAPONNEN

BESCHIKBAAR.

Magazijn „NEDERLAND”
KATTENBURG & Co.
AMSTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, HAARLEM
ROTTERDAM

Uitrustingen
voor de Tropen

Op aanvraag toezending
van catalogus

Onze reizigers
zijn door
het geheele land
te ontbieden.

VERHUIZINGEN PER
Auto-Tapissières
H. VAN DEN BOLD
APELDOORN :: TELEF. No. 273

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage - J. G. COSTER te Winnipeg